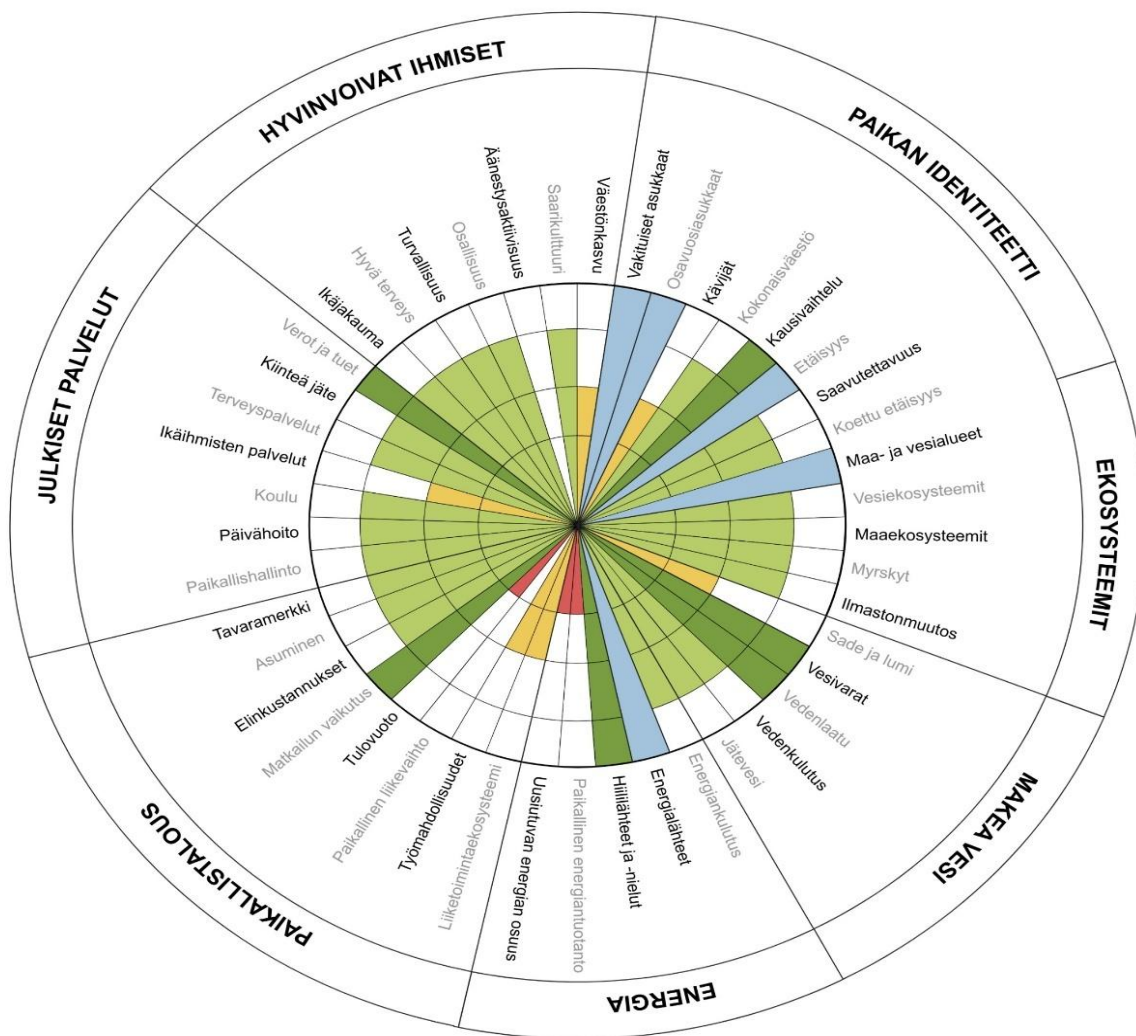

Moinsalmentien varren alue

Vesj'kansan asuttavuusanalyysi

Jouni Koskela ja Mervi Lintunen
SAVONLINNAN KYLÄT RY

Euroopan unionin osarahoittama

SavonLuotsi

Savonlinna

Sisällys

Asuttavuusanalyysi	0
Moinsalmentien varren alue	0
Paikan identiteetti	2
1. Vakituiset asukkaat	2
2. Osavuosisasukkaat	2
3. Kävijämäärä	3
Mökkivieraat	3
4. Kokonaisväestö	4
5. Kausivaihtelu	5
6. Etäisyys	7
7. Saavutettavuus	7
8. Koettu etäisyys	8
Ekosysteemit	10
9. Maa- ja vesialueet	10
10. Vesiekosysteemit	12
11. Maaekosysteemit	14
12. Myrskyt	17
13. Ilmastonmuutos	18
Makea vesi	19
14. Sade ja lumi	19
15. Vesivarat	19
16. Vedenlaatu	20
17. Vedenkulutus	21
18. Jätevesi	21
Energia	23
19. Energiankulutus	23
20. Energialähteet	26
21. Hiililähteet ja -nielut	27
22. Paikallinen energiantuotanto	29
23. Uusiutuvan energian osuus	30

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LEADER
SavonLuotsi**

Savonlinna

Paikallistalous	30
24. Liiketoimintaekosysteemi	30
25. Työmahdollisuudet	31
26. Paikallinen liikevaihto	32
27. Menovuoto	32
28. Matkailun vaikutus	32
29. Elinkustannukset	33
30. Asuminen	33
31. Tavaramerkki	34
Julkiset palvelut	35
32. Paikallishallinto	35
33. Päivähoito	36
34. Koulu	37
35. Ikäihmisten palvelut	38
36. Terveyspalvelut	39
37. Kiinteä jäte	39
38. Verot ja tuet	40
Hyvinvoivat ihmiset	41
39. Ikäjakama	41
40. Hyvä terveys	41
41. Turvallisuus	42
42. Osallisuus	42
43. Äänestysaktiivisuus	43
44. Saarikulttuuri	43
45. Väestönkasvu	44
Tutkimusmenetelmät	45
Projektin toteuttajat ja aikataulu	46
Lähteet	46

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LEADER
SavonLuotsi**

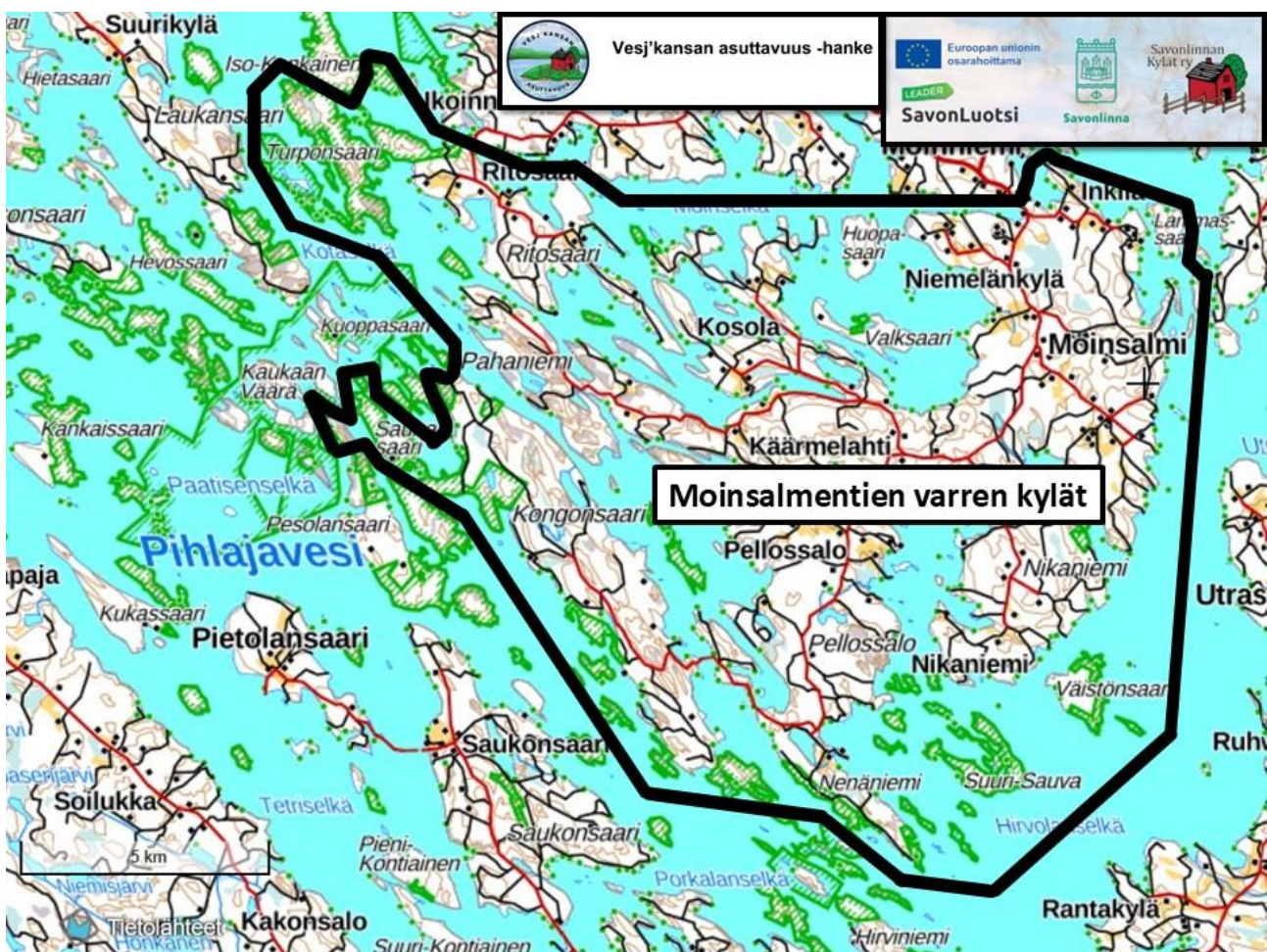

Asuttavuusanalyysi

Moinsalmentien varren alue

Savonlinnan eteläpuolinen saaristo on osa laajaa Saimaan vesistöä – maisemaa, jossa vesi ja maa lomittuvat toisiinsa ja yhteys mantereelle on monin paikoin edelleen lossin tai veneen varassa. Alueeseen kuuluvat Moinsalmen saaristo, Kongonsaari ja Ritosaari, jotka muodostavat elävän poikkileikkauksen Etelä-Savon saaristoelämästä: lähellä kaupunkia sijaitseva monipaikkainen mökkialue, eristäytyneempi vapaa-ajan saari sekä pysyvän asutuksen perinteinen yhteisö.

0

Moinsalmen alue on Savonlinnan ja Sulkavan välisellä saaristovyöhykkeellä sijaitseva helposti saavutettava alue, jossa vapaa-ajan asuminen on vilkasta. Virtasalmen rantamilla Jousharjussa on kampakeraamisen kauden asuinsijoja n. 5000 vuoden takaa. Jo 1500-luvulla Moinsalmi toimi vesireittien solmukohtana kalastajille ja tukkityömiehille. 1900-luvun puolivälissä alue alkoi kehittyä mökkikeskittymäksi, ja nykyisin sen rannat kuvastavat Etelä-Savon vahvaa kesäasukaskulttuuria.

Euroopan unionin
osarahoittama

LEADER
SavonLuotsi

Kongonsaari sijaitsee Pihlajaveden eteläpäässä, Moinsalmen yhteysreitintakana. Saari on historiallisesti ollut kalastus- ja laidunalue, ja sen vakituinen asutus vakiintui 1900-luvun alkupuolella. Lossiyhteyden myötä 1960-luvulla saari alkoi kehittyä vapaa-ajan alueeksi. Nykyisin Kongonsaari tunnetaan kesäkauden veneilykohteena ja mökkisaarena, jonka saavutettavuus riippuu täysin lossiliikenteestä. Kongonsaarella ympärivuotisesti asuttuja talouksia neljä kappaletta.

Ritosaari, Savonlinnan pohjoispuolella, on yksi Etelä-Savon suurimmista vakituisesti asutuista saarista ilman kiinteää tieyhteyttä. Pysyvä asutus juontaa 1800-luvun puoliväliin, ja saarella on ollut oma koulu, kauppa ja aktiivinen kyläyhteisö. Ritosaari on säilynyt elinvoimaisena saaristolaiskylänä, jossa monen sukupolven asukkaat jatkavat perinteistä saariston elämäntapaa – kalastusta, veneilyä ja luonnonläheistä asumista. Ritosaarella on ympärivuotisesti asuttuja talouksia 13 kappaletta.

Miksi juuri Moinsalmentien varren alue on mukana asuttavuusanalyysissä?

Vesijärkansan asuttavuus -hanke pohjautuu valmisteluhankkeeseen, jonka aikana kartoitettiin Savonlinnan saaristoalueita sekä Enonkosken kunnan alueita varsinaista hanketta varten. Valmisteluvaiheen aikana Enonkosken kunta kuitenkin rajautui pois varsinaisesta hankkeen toteutuksesta. Enonkosken kunnan tavoitteena oli sisällyttää koko Enonkosken alue asuttavuusanalyysiin, mutta suunnittelun yhteydessä todettiin, että alue on laaja ja saaristossa vakituisesti asuvien määrä on melko pieni. Näistä syistä katsottiin, ettei koko kunnan alue sovellu varsinaiseen hankkeeseen. Lopulliset hankealueet valittiin Savonlinnan kaupungin alueelta.

Moinsalmentien varren alue valikoitui mukaan sen saaristoisuutensa, yksityistie lauttojen/lossien sijainnin, alueen toimijoiden kiinnostuksen ja aktiivisuuden ansiosta. Lisäksi Moinsalmentien varren asukkaat eivät kuitenkaan miellä aluetta saaristoksi, sillä sinne pääsee kulkemaan sillan kautta. Tämä koettiin mielenkiintoiseksi näkemykseksi asuttavuusanalyysin näkökulmasta.

Lähteet:

Auri, E. (2019). *Ilman kiinteää tieyhteyttä – elämää ja yrittämistä saarissa*. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 2019:40.

https://mmm.fi/documents/1410837/1948019/Ilman_kiinteaa...TEM_julkaisu.pdf

Etelä-Savon maakuntaliitto. (n.d.). *Kulttuuriympäristöselvitys – Etelä-Savo*.

<https://www.yumpu.com/fi/document/read/16295108/kulttuuriymparistonselvitys-etela-savo>

Veneilysaimaa.com. (2024). *Kongonsaari ja satamat*.

<https://veneilysaimaa.com/satama/kongon-laguuni/>

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LEADER
SavonLuotsi**

Paikan identiteetti

1. Vakituiset asukkaat

Päädymme laskemaan alueella olevat vakituiset asunnot 249 kappaletta ja sitä kautta kartoitimme asukkaiden määrän saarilla (laskelman perustana kaksi henkilöä/vakituinen asunto). Alueella asuu myös ympärivuoden henkilöitä, jotka eivät ole pystyneet muuttamaan vapaa-ajan asuntoa vakituiseksi asunnoksi. Heidän tarkkaa määräänsä ei ole tiedossa, sillä asiasta ei haluta puhua julkisesti. Laskelmissa on otettu huomioon tiedossa olleet 3 asukasta.

Asukkaat jakautuvat alueelle siten, että suurin osa ihmisistä asuu Moinsalmessa, Ritosaassa asuu kourallinen ja Kongonsaassa vai muutama.

501 henkilöä x 365 päivää = **182.865 henkilöpäivää**

2. Osavuosiasukkaat

Alueen osavuotisten eli monipaikkaisten asukkaiden määrää on selvitetty useilla menetelmillä. Maastokartoituksessa tunnistettiin kaikki saarilla sijaitsevat vapaa-ajan asunnot, ja näiden perusteella alueella on laskennallisesti noin 435 vapaa-ajan asuntoa. Postinumerohaulla ei ollut mahdollista saada luotettavaa tietoa vapaa-ajan asuntojen määrästä, joten maastohavaintoihin ja paikallistuntemukseen perustuva arvio antaa parhaan kuvan todellisesta tilanteesta.

Keskimääräisen henkilömäärän arvio perustuu Laiturilla-hankkeen tuloksiin (*Laiturilla 3 - hankkeen aloituskysely*, Etelä-Savo). Hankkeen mukaan vapaa-ajan asuntoa käyttää usein useampi sukupolvi: mediaani käyttäjämäärä on 4 henkilöä, mutta keskiarvo nousee jopa 12,9 henkilöön vapaa-ajan asuntoa kohden. Tämä kertoo mökkien yhteiskäytön yleisyydestä – monilla mökeillä lomaa viettävät esimerkiksi sisarukset perheineen tai useat sukupolvet vuorotellen. Näin ollen laskennassa käytetty neljän henkilön keskiarvo on maltillinen ja perusteltu arvio.

Keskimääräinen oleskeluaika perustuu MökkiBarometri 2025 -tutkimuksen tuloksiin, joiden mukaan vapaa-ajan asuntoa käytetään keskimäärin 85 päivää vuodessa.

Näiden tietojen perusteella alueen vapaa-ajan asukkaiden kokonaisoleskelu voidaan arvioida seuraavasti:

435 asuntoa x 4 henkilöä x 85 päivää = yhteensä noin 147 900 henkilöpäivää vuodessa.

Tämä vastaa merkittävää osavuotista väestömäärää alueella, erityisesti kesä- ja lomakausien aikana. Monipaikkaiset asukkaat muodostavat tärkeän osan paikallista yhteisöä ja heidän läsnäolonsa vaikuttaa suoraan alueen palveluiden käyttöön, infrastruktuurin mitoittamiseen sekä paikallistalouden elinvoimaisuuteen.

Euroopan unionin
osarahoittama

LEADER
SavonLuotsi

3. Kävijämäärä

Mökkivieraat

Laiturilla-hankkeen (2022) mukaan vapaa-ajan asuntoa käyttää keskimäärin 12,9 henkilöä, kun taas vakituiseempaan osavuotiseen asumiseen laskettiin 4 henkilöä asuntoa kohden.

Erotus, 8,9 henkilöä / asunto, kuvastaa mökkivieraita ja satunnaisia kävijöitä, jotka viettävät mökillä lyhyempiä jaksoja esimerkiksi viikonloppuina tai lomilla.

Laskennallisesti mökkivieraita on:

$$435 \text{ asuntoa} \times 8,9 \text{ henkilöä} = 3\,872 \text{ henkilöä.}$$

Koska mökkivieraiden oleskelu on tyypillisesti lyhytaikaista, arvioidaan keskimääräiseksi viipymäksi 10 päivää vuodessa.

$$\rightarrow 3\,872 \text{ henkilöä} \times 10 \text{ päivää} = 38\,720 \text{ henkilöpäivää vuodessa.}$$

Mökkivieraat muodostavat näin merkittävän osan alueen matkailuvirrasta, vaikka he eivät näy virallisessa majoitustilastossa. He käyttävät paikallisia palveluita, liikkuvat alueella ja osallistuvat siten paikallistalouden pyörimiseen.

Vuokramökit ja muu majoitus

Alueella on vain rajallisesti varsinaista majoitustoimintaa. Majoitus koostuu pääasiassa yksityisten omistamista vuokramökeistä, joita on yhteensä 18 kappaletta ja niissä 132 vuodepaikkaa.

Alue	Vuokrattavat mökit	Vuodepaikat
Moinsalmi	9	66
Moinsalmi–Pellossalo–Nenäniemi	7	38
Ritosaari	2	28
Kongonsaari	–	–
Yhteensä	18	132

Jos nämä vuodepaikat olisivat käytössä täysimääräisesti ympäri vuoden, muodostuisi yhteensä 48 180 henkilöpäivää vuodessa (132×365).

Koska majoitustilat eivät ole jatkuvassa käytössä, vaan käyttöaste on arvioiden mukaan noin 30 % vuodesta, todelliseksi vuosittaiseksi määräksi saadaan:

$$48\,180 \times 0,30 = 14\,454 \text{ henkilöpäivää vuodessa.}$$

Tämä vastaa noin 7 200 matkailijaa vuodessa, kun keskimääräinen viipymä on kaksi vuorokautta ($14\,454 \div 2 = 7\,227$).

Euroopan unionin
osarahoittama

LEADER
SavonLuotsi

Savonlinna

Omatoimimatkailijat ja päiväkävijät

Alueen saavutettavuus perustuu omatoimiseen liikkumiseen: autolla, pyöräillen, veneillen tai meloen. Alueelle ei ole säännöllisiä laivayhteyksiä, mutta esimerkiksi Tanhuvaaran urheiluopisto (13 km päässä, 262 vuodepaikkaa) tuo alueelle myös päiväretkeilijöitä.

Omatoimimatkailijoiden määräksi arvioidaan noin 1 000 henkilöä vuodessa.

Matkailijoiden kokonaismäärä

Ryhmä	Arvioitu määrä (hlö)	Keskimääräinen oleskelu (vrk/v)	Henkilöpäivää / vuosi
Mökkien vieraat	3 872	10	38 720
Vuokramökit ja muu majoitus	7227	2	14 454
Omatoimimatkailijat ja päiväkävijät	1 000	1	1 000
Yhteensä	12099	–	=54174henkilöpäivää/v

Matkailijoiden kokonaismäärä: 12 100 henkilöä vuodessa

Vakituisen väestön määrä: 501 asukasta. Matkailija–paikallisväestö-suhde = $12100 : 501 = 1:24,2$. Tämä asettuu indikaattoriluokkaan 1:10–1:50, jolloin matkailuindikaattorin arvo on 2.

Alueen matkailu on luonteeltaan mökkivetoista ja osittain näkymätöntä – suurin osa matkailijoista majoittuu yksityisissä vapaa-ajan asunnoissa sukulaisten tai ystävien luona. Vaikka varsinainen majoituskapasiteetti on pieni, mökkivieraat moninkertaistavat alueen kävijämäärän erityisesti kesäkaudella. Tämä näkyy myös liikennetiedoissa: kesäajan liikenne kasvaa 30–50 %, mikä vahvistaa, että matkailu ja vapaa-ajan asuminen painottuvat vahvasti kesäkuukausiin.

Indikaattorin arvo 2

4. Kokonaisväestö

Luokka	Henkilöt	Henkilöpäivät
Vakituiset	501	182865
Kausiväestö	1740	147900
Vierailijat	12099	54174
Yhteensä	14337	384939

Euroopan unionin
osarahoittama

LEADER
SavonLuotsi

Alueen väestövaikutusta on arvioitu kolmen käyttäjäryhmän perusteella:

1. Vakituiset asukkaat
2. Osavuotiset asukkaat (monipaikkaiset)
3. Matkailijat ja vierailijat

Kun henkilöpäivien yhteismäärä 384 939 jaetaan vuoden 365 päivällä, saadaan laskennallinen keskväkiluku saaristoalueella – eli kuinka monta ihmistä oleskelee alueella keskimäärin vuoden jokaisena päivänä: $384\,939 \div 365 = 1\,055$ henkilöä.

Tämä tarkoittaa, että saaristoalueella on keskimäärin noin 1 050 henkilöä päivittäin.

Verrattuna alueen viralliseen väkilukuun (498 asukasta) todellinen väestömäärä on yli kaksinkertainen.

Suhdeluku $1055 : 501 = 2,1 : 1$, eli alueen todellinen väestömäärä on keskimäärin kaksinkertainen viralliseen verrattuna.

Suhdeluvun ollessa noin 2:1

Indikaattorin arvo on 3.

Tämä tulos osoittaa, että alueen todellinen väestö ja sen palvelutarpeet poikkeavat merkittävästi virallisesta väkiluvusta. Monipaikkaiset asukkaat ja matkailijat muodostavat yhdessä lähes puolet alueella oleskelevasta väestöstä.

Erityisesti kesäkaudella alueen kuormitus, liikenne ja palvelujen kysyntä kasvavat voimakkaasti, mikä näkyy myös liikennelaskentojen ja majoitustilastojen kehityksessä.

5. Kausivaihtelu

Kokonaisväestö ei jakaudu tasaisesti koko vuoden ajalle. Saarilla asuu ympärivuotisia asukkaita, mutta osa-aika-asukkaat ja vierailijat viettävät aikaa pääasiassa kesäkaudella. Tämä aiheuttaa selviä eroja väestömäärissä ja infrastruktuurin kuormituksessa eri vuodenaikoina.

Kausivaihtelun huomioiminen on tärkeää, sillä se vaikuttaa palvelujen tarpeeseen, liikenteen määrään, jätehuoltoon, luonnon kuormitukseen ja saarten elinvoimaan.

Kausivaihtelu kuvaa saarella huippukauden ja hiljaisimman kauden välistä eroa ihmismäärissä tai liikenteessä. Laskenta perustuu liikennemäärien vertailuun huippukauden (kesä) ja matalakauden (talvi) välillä.

Tilastojen mukaan Ritosaaren lossilla tehtiin vuoden aikana yhteensä **14 615 ylitystä**.

**Euroopan unionin
osarahoittama**

SavonLuotsi

Savonlinna

Kuukausikohtainen jakauma oli seuraava:

Kuukausi	Ylitykset
----------	-----------

Tammi	154
Helmi	52
Maalis	254
Huhti	1 074
Touko	1 596
Kesä	1 850
Heinä	2 390
Elo	1 811
Syys	1 592
Loka	1 509
Marras	1 257
Joulu	1 076

On kuitenkin huomattava, että jäätie korvaa lossin talvikuukausina, jolloin lossiliikenne ei kuvaa todellista liikkumisen määrää. Talvikuukausien liikenne jäätien kautta on todennäköisesti verrattavissa kevään ja syksyn matalampiin kuukausiin (noin 1 000–1 100 ylitystä kuukaudessa).

Huippukuukauden (heinäkuu, 2 390 ylitystä) ja hiljaisimman kuukauden (huhtikuu tai talvikauden arvio, 1 074 ylitystä) välinen suhde on noin 2,2:1, mikä sijoittuu indikaattoriluokituksen ylimpään luokkaan (1:1–1:3). Tämä vastaa indikaattoriarvoa 4. Ritosaaren kausivaihtelu on lievä–kohtalainen. Saaren liikenne ja väestömäärä kasvavat selvästi kesäkaudella, mutta talvikaudella yhteydet ja toiminta jatkuvat jäätien ansiosta. Tämä osoittaa, että saari on ympärivuotisesti asuttu ja saavutettavissa, vaikka kesäkausi tuo selkeän lisäkuormituksen infrastruktuurille ja palveluille.

Indikaattorin arvo: 4

Euroopan unionin
osarahoittama

SavonLuotsi

Savonlinna

6. Etäisyys

Kaikki asuttavuusanalyysiä toteuttavat saaret kuuluvat osaksi Savonlinnan saaristoa. Niitä ympäröi Saimaa. Moinsalmentien varren alueelle päästään ylittämällä silta. Ritosaareen ja Kongonsaareen kuljetaan kesäisin losseilla tai veneillä. Ritosaaren lossi liikennöi tarvittaessa talviaikaan, mutta sinne ja muille saarille liikutaan pääosin yksityisiä jätteitä pitkin.

Etäisyys Savonlinnan kaupungin keskustaan vaihtelee 20–45 kilometrin välillä tietä pitkin. Matka-ajan pituuteen vaikutta se tarvitseeko kulkiessa käyttää lossia/lauttaa. Matka kulutettava aika vaihtelee ajallisesti noin 22 minuutin ja 1 tunti 10 minuuttia välillä.

Ritosaaren lossin aikataulu ylitykset kuukausittain: Ritosaaren lossin ylitysaika on 4 minuuttia, 14 615 ylitystä vuodessa eli keskimäärin 1218 ylitystä kuukaudessa. On toki otettava huomioon, että ankarien talvien vuosina lautta liikennöi jopa vain 8 kuukautta, kun leutoina talvina lähes koko vuoden. Ritosaaren lossi on tosin koko vuoden liikennevalmiudessa, vaikka henkilöautoliikenne kulkeekin jäätietä pitkin jäätilanteen salliessa.

Kongonsaare ylitykset kuukausittain: Kongonsaaren itsepalvelulossin ylitysaika on n. 10 minuuttia. Jos lossi on toisella puolella väylää, ylitysaika on 15-30 minuuttia. Ylityksiä on 6 570 vuodessa eli keskimäärin 548 ylitystä kuukaudessa. On toki otettava huomioon, että ankarien talvien vuosina lautta liikennöi jopa vain 8 kuukautta, kun leutoina talvina lähes koko vuoden. Todellisuudessa ylityksiä on enemmän, koska kaikki itsepalvelulossin käyttäjät eivät kirjaa ylityksiä.

Alue luokitellaan asuttavuusanalyysi käsikirjan mukaisesti Moinsaarentien varren osalta luokkaan A Siltayhteys.

Saaret Ritosaari ja Kongonsaari luokitellaan luokkaan B Rannikko, sillä ne sijaitsevat alle viiden kilometrin päästä rannasta ja niille on yksityistiehoitokunnan ylläpitämä lautta/lossi yhteys.

7. Saavutettavuus

Tämä indikaattori mittaa, miten alueen saarilla asuvat kokevat palvelujen saatavuuden. Kaikki palvelut (koulu, kauppa, sairaanhoito jne.) joudutaan hakemaan mantereelta Savonlinnan kaupungista tai lähikaupungeista Mikkelistä, Joensuusta ja Kuopiosta. Vain muutama ammatinharjoittaja asuu saarilla ja kesäaikaan kesäkahvilta (myytävänä rajoitettu valikoima elintarvikkeita), joilta palveluja saa paikallisesti.

Indikaattorin luokitellussa käytettiin seuraavaa asteikkoa:

- 1 - Toiseen kohteeseen pääseminen edellyttää yöpymistä
- 2 - Toiseen kohteeseen pääsee useana päivänä viikossa ilman yöpymistä
- 3 - Kohteeseen pääsee päivällä ja iltaisin ilman yöpymistä
- 4 - Saatavilla paikallisesti

Indikaattorin keskiarvo 3,11. **Indikaattorin arvo 3.**

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LEADER
SavonLuotsi**

8. Koettu etäisyys

Koettua etäisyyttä käytetään kuvaamaan matkan todellista saavutettavuutta tilanteissa, joissa matkaketjuun sisältyy sekä maantie- että vesiliikennettä. Fyysinen etäisyys ei saaristoalueilla kerro matkanteon todellista vaivannäköä tai ajallista pituutta, sillä matka-aikaa pidentävät lossien aikataulut, odotukset ja mahdolliset vaihtoyhteydet.

Koetun etäisyyden laskennassa käytetään kaavaa:

Koettu etäisyys = reaaliaikainen matka-aika (h) × 90 km/h

missä

- matka-aika (h) tarkoittaa kokonaismatka-aikaa tunteina (ajoaika + odotukset + lauttaylitys)
- 90 km/h vastaa keskimääräistä ajonopeutta päätiellä

Koska alueella on kaksi saarta jonne kuljetaan lossilla laskimme koetun etäisyyden heidän osalta. Mantereenpuolelle jäävän alueen osalta koettu etäisyys on kutakuinkin sama kuin todellinen etäisyys.

Ritosaaren tapauksessa matka Ritosaarentien ja Lyytykänlenkin risteyksestä Savonlinnan juna-asemalle on fyysisesti 24,5 kilometriä.

Matkaan sisältyy:

- ajoaikaa 25 minuuttia
- lauttaylitys 4 minuuttia
- odotusaikaa lossilla 5 minuuttia

Kokonaismatka-aika on näin ollen 34 minuuttia, eli 0,567 tuntia.

Koettu etäisyys lasketaan kaavalla:

$$0,567 \text{ h} \times 90 \text{ km/h} = 51 \text{ km}$$

Tulos tarkoittaa, että vaikka todellinen etäisyys on 24,5 kilometriä, koettu etäisyys on noin 51 kilometriä. Koettu etäisyys on siis yli kaksinkertainen fyysiseen matkaan verrattuna, kun huomioidaan matkan todellinen kesto ja odotukset. Tämä esimerkki havainnollistaa saaristoalueen saavutettavuuden erityispiirteitä: matkan pituus ei muodostu vain kilometreistä, vaan siihen vaikuttavat olennaisesti odotusajat, yhteyksien aikataulut ja liikkumisen rytmi. Koettu etäisyys on siten hyödyllinen mittari arvioitaessa alueen saavutettavuutta, palvelujen käyttöä ja liikkumisen esteitä.

Kongonsaari

Kongonsaaren tapauksessa yhteys mantereelle muodostuu ajomatkasta sekä itsepalvelulossin ylityksestä, jonka odotusajat vaihtelevat sääolosuhteiden ja liikennetilanteen mukaan. Kongonsaaren reitti kulkee Kongonsaarentien mantereenpuolelta Savonlinnan juna-asemalle, ja sen kokonaispituus on 40 kilometriä.

Pelkkä ajoaika ilman lossia on noin 41 minuuttia.

Euroopan unionin
osarahoittama

LEADER
SavonLuotsi

Savonlinna

Lisäksi Kongonsaarentien ja Kaipaleentien risteyksestä lauttarantaan on 7 minuutin ajo (4,3 km).

Itsepalvelulossin ylitysaika on keskimäärin 10 minuuttia, mutta jos lossi on toisella puolella väylää, kokonaisodotus voi pidentyä 15–30 minuutilla.

Laskelmassa tarkastellaan kahta vaihtoehtoa:

Vaihtoehto 1: suora ylitys (ei odotusta)

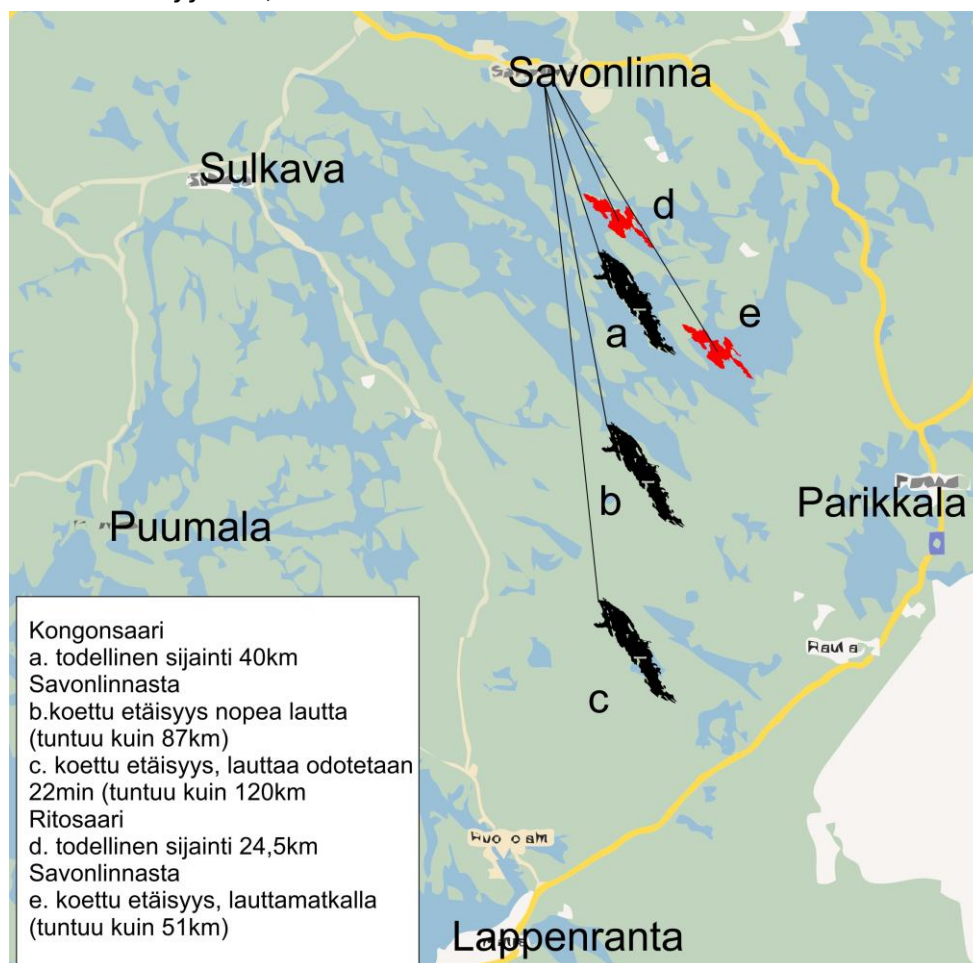
- Ajoaika: 41 min
 - Lossille ajo: 7 min
 - Ylitys: 10 min
- Yhteensä 58 minuuttia = 0,967 tuntia

Koettu etäisyys = $0,967 \text{ h} \times 90 \text{ km/h} = 87 \text{ km}$

Vaihtoehto 2: odotusaika 22 minuuttia ennen ylitystä

- Ajoaika: 41 min
 - Lossille ajo: 7 min
 - Odotus: 22 min
 - Ylitys: 10 min
- Yhteensä 80 minuuttia = 1,33 tuntia

Koettu etäisyys = $1,33 \text{ h} \times 90 \text{ km/h} = 120 \text{ km}$

Euroopan unionin
osarahoittama

LEADER
SavonLuotsi

Savonlinna

Koettu etäisyys Savonlinnan keskusta vaihtelee siis 87–120 kilometrin välillä riippuen odotusajasta. Vaikka todellinen etäisyys on vain 40 kilometriä, matkan ajallinen rasitus vastaa 2–3 kertaa pidempää matkaa päätiellä. Tämä korostaa saariston saavutettavuuden haasteita: yhteydet ovat riippuvaisia säästä, lossin sijainnista ja liikennemääristä. Kongonsaaren tapauksessa matka voidaan kokea jopa kolmekertaisena verrattuna vastaavaan maantieyhteyteen, mikä vaikuttaa liikkumisen sujuvuuteen, palvelujen saavutettavuuteen ja alueen houkuttelevuuteen vakituksena asuinpaikkana.

Indikaattorin arvo

Ritosaari: 3

Kongonsaari: 2 tai 3 (taipuisin 2 koska lautan kapasiteetti pieni ja aika hidas)

Mantere: 4

Lähteet:

Laiturilla-hanke. (2022). *Aloituskyselyraportti*. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-858-4>

MökkiBarometri. (2025). *Vapaa-ajan asumisen ja saaristoalueiden olosuhteet Suomessa 2025*. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja.

Ritosaaren tiekunta. (n.d.). *Ritosaaren tiekunta*. <https://www.tiekunta.fi/ritosaari>

Väylävirasto. (n.d.). *Tietilastot*. <https://vayla.fi/tietilastot>

Ekosysteemit

9. Maa- ja vesialueet

Savonlinnan kaupunki sijaitsee Etelä-Savon itäosassa. Kaupungissa asuu 31 283 henkilöä <https://fi.wikipedia.org/wiki/Savonlinna>, ja sen pinta-ala on 3 597,69 km², josta 1 359,69 km² on vesistöjä. Moinsalmentien varren alueen laskennallinen pinta-ala noin 19 262 ha, josta vesistöä noin 8 471 ha eli 44 %.

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LEADER
SavonLuotsi**

Moinsaarentien varren luontokuvaus:

Moinsalmentien varren saaristo muodostaa merkittävän osan Pihlajaveden Natura 2000 -aluetta (FI0500013), joka on yksi Saimaan järviolueen keskeisimmistä erittäin uhanalaisen saimaannorpan elinympäristöistä ja valtakunnallisesti arvokas maisemakokonaisuus. Alue toimii tärkeänä saavutettavuuden solmukohtana, sillä Moinsalmentie ja sen yhteydessä oleva vesiliikenne tarjoavat luontevan sisääntuloreitin Pihlajaveden sokkeloiseen saaristoon. Kongonsaari on alueen keskeisin kohde niin luonnonsuojelun kuin virkistyskäytön näkökulmasta. Saaren eteläosaan on rakennettu Metsähallituksen ylläpitämä päiväkäyntikohde, joka avattiin yleisölle vuonna 2007. Siellä on lyhyt luontopolku ja rakenteita, jotka esittelevät alueen historiaa, erityisesti Salpa-aseman rakennustöitä. Kongonsaari toimii tärkeänä retkisatamana ja veneilijöiden pysähdyspaikkana, ja se on osa Pihlajaveden retkeily- ja palveluverkostoa.

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LEADER
SavonLuotsi**

Luonnonsuojelullisesti Kongonsaari on arvokas erityisesti lehtoluontotyyppien esiintymisen vuoksi. Saaren Kongonpään lehto kuuluu valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan ja on yksi Pihlajaveden merkittävimmistä lehtokohteista. Lehdot edustavat käenkaali-oravanmarja- ja käenkaali-lillukkatyyppiä, ja paikoin esiintyy kosteaa saniaislehtoa. Nämä lehdot ovat harvinaisia Saimaan saaristossa ja lisäävät alueen luontotyyppien monimuotoisuutta.

Ritosaari ja Moinsalmentien varren muut pienemmät saaret eivät nouse suunnitelmassa esiin erillisinä kohteina, mutta ne sisältyvät Natura-alueen kokonaisuuteen. Alueen rantojen ja vesialueiden käyttöä ohjaa koko Pihlajaveden Natura 2000 -alueelle asetettu tavoite: turvata uhanalaisen saimaannorpan elinolosuhteet sekä säilyttää rantaluonnon ja saaristomaiseman luontainen rakenne. Kevätaikaiset verkkokalastusrajoitukset, ympärivuotiset pyydystyypirajoitukset ja pesimäalueiden rauhoittaminen koskevat myös tätä aluetta.

Maisemallisesti Moinsalmentien varren saaristo edustaa tyypillistä Pihlajaveden maisemaa: karuja kalliorantoja, jyrkkäpiirteisiä silokallioita ja pienipiirteistä saaristovyöhykettä, jota elävöittävät lehto- ja rantametsävyöhykkeet. Alueella ei ole merkittäviä rakennettuja alueita, ja säilynyt luonnontilaisuus on tärkeä osa sekä saimaannorpan suojelua että virkistysarvoja.

Lähde:

Kansalaisen karttapaikasta: <https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/?lang=fi>

10. Vesiekosysteemit

Vesiekosysteemistä kerättiin tietoa kahteen otteeseen työpajoissa, joissa olis osallistujia 10 henkilöä, ja lisäksi kyselyllä, jossa tähän kysymykseen vastasi 25 henkilöä. Keskusteluun osallistuneet henkilöt ovat olleet luonnontarkkailijoita, biologi, lintuharrastaja, harrastekalastaja ja luonnossa liikkujia.

Keskusteluissa erityistä huomiota kiinnitettiin linnuston osalta siihen, että joutsenten määrän räjähdysmäisen lisääntymisen arveltiin aiheuttaneen sen, että lокkien ja eri sorsalintujen määrät ovat vähentyneet. Lокkikantojen vähentymiseen epäiltiin syynä olevan kaatopaikkojen sulkemisen. Vieraslaji täplärapu on syrjäyttänyt melkein kokonaan Suomen luontoon kuuluvan jokiravun.

Kuhakantojen kasvuun ovat vaikuttaneet niin istutus kuin kutemisen kannalta suosiolliset säät. Muikkujen koon todettiin Pihlajavedessä pienentyneen, tähän voi olla vaikutusta kalatailla.

Käytyjen keskustelujen ja kyselyyn saatujen vastausten perusteella on vesiekosysteemin osalta tulokset taulukossa. Vieraslajien lisääntyminen on herättänyt huolta alueen asukkaissa, sillä ne koetaan uhkana luonnon monimuotoisuudelle ja paikallisille lajeille. Erityisesti ollaan huolissaan Moinsalmentien varressa esiintyvistä lupiinien ja muiden vieraslajeja edustavien kasvien määrän lisääntymisestä. Vieraslajeja ei ole otettu huomioon indikaattoria laskettaessa.

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LEADER
SavonLuotsi**

Järvessä ja maalla ekosysteemin tutkimuksessa käytettiin seuraavia indikaattorien arvoja ja kuvauksia:

1- Huono tila – Lajin määrä ja esiintyminen ovat selvästi vähentyneet verrattuna tilanteeseen 20–40 vuotta sitten. Äärimmäisissä tapauksissa laji on hävinnyt.

2 - Tyydyttävä tila – Lajin elinolosuhteet ovat heikentyneet verrattuna 20–40 vuoden takaiseen tilanteeseen. Lajin määrä on vähentynyt ja sen esiintyminen on hajanaista.

3 - Hyvä tila – Laji on hyvässä kunnossa, ja sen määrä on suunnilleen sama kuin 20–40 vuotta sitten. Ihmisen läsnäolo on kuitenkin jonkin verran vaikuttanut sen elinolosuhteisiin.

4 - Erinomainen tila – Laji on terve ja hyvässä kunnossa. Sen määrä ja esiintyminen vastaavat täysin 20-40 vuoden takaista tilannetta, eikä ihmisen toiminta näytä haittaavan sitä.

Avainlaji	Ekologinen tila pitkällä aikavälillä (n. 20–40 vuotta)	Arvioitu indikaattoriarvo (1–4)
Järvilinnut		
Sorsat	Vähentynyt	3
Laulujoutsen	Lisääntynyt	4
Kuikka	Pysynyt ennallaan	3
Härkälintu	Lisääntynyt	4
Lokit	Pysynyt ennallaan	3
Selkälokki	Vähentynyt	2
Kaulushaikara	Uusi laji lisääntymään päin	3
Kalat		
Hauki	Lisääntynyt	4
Kuha	Lisääntynyt	4
Lohikalat	Vähentynyt	2
Muikku	Pienenee/kääpiöityy	2
Suutari	Lisääntynyt	3
Ravut		
Jokirapu	Vähentynyt	1
Vedenalaiset kasvit		
Lumme	Lisääntynyt	4
Ahvenheinä	Lisääntynyt	4
Muut eläimet		

Euroopan unionin
osarahoittama

LEADER
SavonLuotsi

Savonlinna

Minkki	Lisääntynyt	4
Saukko	Lisääntynyt	5
Majava	Vähentynyt	2
Saimaannorppa	Lisääntynyt	4
Kotilot järvessä elävät	Vähentynyt	1

Indikaattorin arvo 3

11. Maaekosysteemit

Maaekosysteemistä kerättiin tietoa kahteen otteeseen työpajoissa, joihin osallistui 9 henkilöä, ja lisäksi kyselyllä, jossa tähän kysymykseen vastasi 32 henkilö. Keskusteluun osallistuneet henkilöt ovat olleet luonnontarkkailijoita, biologi, lintuharrastaja, harrastekalastaja ja luonnossa liikkujia.

Suot ovat vähentyneet ojituksen seurauksena, mutta ne pienet alueet, joita jäljellä on pysyneet ennallaan. Maitohorsman määrä on lisääntynyt aukkohakkuiden seurauksena. Kurjenmiekan esiintymiseen vaikuttaa vedenpinnan korkeus, joka vaihtelee vuosittain. Lepakkokantojen lisääntymistä on edesauttanut ihmisen rakentamien rakenteiden lisääntyminen. Sudet liikkuvat alueella, mutta eivät tällä tietoa vielä pesi. Kuhankeittäjien määrän vähentymiseen on vaikuttanut ranta-alueiden hakkuut. Kimalaisten määrän vähentyessä tilalle ovat tulleet herhiläiset, jotka ovat tulleet alueelle vasta muutaman viime vuoden aikana.

Käytyjen keskustelujen ja kyselyyn saatujen vastausten perusteella on vesiekosysteemin osalta tulokset alla olevassa taulukossa.

Järvessä ja maalla ekosysteemin tutkimuksessa käytettiin seuraavia indikaattorien arvoja ja kuvauksia:

- 1- Huono tila – Lajin määrä ja esiintyminen ovat selvästi vähentyneet verrattuna tilanteeseen 20–40 vuotta sitten. Äärimmäisissä tapauksissa laji on hävinnyt.
- 2 - Tyydyttävä tila – Lajin elinolosuhteet ovat heikentyneet verrattuna 20-40 vuoden takaiseen tilanteeseen. Lajin määrä on vähentynyt ja sen esiintyminen on hajanaista.
- 3 - Hyvä tila – Laji on hyvässä kunnossa, ja sen määrä on suunnilleen sama kuin 20-40 vuotta sitten. Ihmisen läsnäolo on kuitenkin jonkin verran vaikuttanut sen elinolosuhteisiin.
- 4 - Erinomainen tila – Laji on terve ja hyvässä kunnossa. Sen määrä ja esiintyminen vastaavat täysin 20-40 vuoden takaista tilannetta, eikä ihmisen toiminta näytä haittaavan sitä.

Euroopan unionin
osarahoittama

LEADER
SavonLuotsi

	Ekologinen tila pitkällä aikavälillä	Indikaattorin arvo (1-4)
Luontotyyppi (luonnontilassa/osittain luonnontilassa)		
Lehto	Pieniä lehtoalueita	3
Aho	Vähentyneet	2
Kangasmaa	Pysynyt ennallaan	3
Kalliot	Pysynyt ennallaan	3
Suo	Vähentynyt - ojitettu ja metsätalous	2
Luonnonvaraiset lajit		
<i>Putkilokasvit</i>		
Koiranputki	Pysynyt ennallaan	3
Horsma	Pysynyt ennallaan	3
Kanerva	Pysynyt ennallaan	4
Koiranheisipuu	Lisääntynyt	4
Suopursu	Pysynyt ennallaan	4
Lehdokki	Lisääntynyt	4
Kurjenmiekka	Pysynyt ennallaan	4
Kielo	Lisääntynyt	4
Kangasvuokko	Lisääntynyt	4
Kissankäpälä	Pysynyt ennallaan	3
Ruiskaunokki	Tullut viime vuosina luomuviljelyn myötä	3
Ahomansikka	Vähentyneet	2
<i>Nisäkkäät</i>		
Hirvi	Pysynyt ennallaan	4
Ahma	Lisääntynyt	5
Ilves	Lisääntynyt	5
Karhu	Vähentynyt	3

Euroopan unionin
osarahoittama

LEADER
SavonLuotsi

Savonlinna

Mäyrä	Kanta on pysynyt ennallaan	3
Kettu	Kanta on pysynyt ennallaan	3
Metsäjänis	Vähentynyt	2
Rusakko	Lisääntynyt	4
Lepakko	Lisääntynyt	3
Orava	Lisääntynyt	4
Näätä	Kanta on pysynyt ennallaan	3
Metsäkauris	Lisääntynyt	4
<i>Selkärangattomat</i>		
Herhiläinen	Lisääntynyt	4
Käärmeet	Pysyneet ennallaan	3
Perhoset	Lisääntyneet	4
Neitoperhonen	Lisääntynyt	3
Ritariperhonen	Lisääntynyt	3
Suruvaippa	Ennallaan	3
Sitruunaperhonen	Ennallaan	3
Kimalaiset	Vähentynyt	3
Kiiltomato	Vähentynyt	2
Vesimittarit	Pysyneet ennallaan	3
Mäntypistäinen	Lisääntynyt	3
Kirjanpainaja	Lisääntynyt	3
<i>Linnut</i>		
Kuhankeittäjä	Vähentynyt	2
Pääskyselä	Vähentynyt	3
Kottarainen	Vähentynyt	1
Kurki	Lisääntynyt	3
Metsäkanalinnut	Lisääntynyt	4
Pöllöt	Ennallaan	3
Kalasääski	Lisääntynyt	3

**Euroopan unionin
osarahoittama**

SavonLuotsi

Savonlinna

Hiirihaukka	Ennallaan	3
Lehtokurppa	Ennallaan	3
Käki	Lisääntynyt	3
Kaulushaikara	Uusi laji, ei pesi alueella vielä	3

Indikaattorin arvo 3

12. Myrskyt

Ilmatieteen laitos kertoo myrskystä seuraavasti:

”Myrskyksi luokitellaan tilanne, jossa keskituulennopeus 10 minuutin aikana ylittää tietyn kynnsarvon. Suomessa tämä arvo on 21 m/s (noin 76 km/h), mutta kansainvälisesti käytetään 25 m/s (90 km/h). Suomessa myrskyjä havaitaan käytännössä vain merialueilla ja tuntureilla. Vuosikeskiarvo on 28 myrskypäivää kaudella 2006–2022. Kun merellä mitataan myrskylukemia, rannikolla ja usein myös sisämaassa puhalttaa vähintään navakasti (8 -12 m/s). Sisämaassa tuulee kovaa (10 minuutin keskituulen nopeus vähintään 14 m/s) aika harvoin.

Maalla nimenomaan puuskat aiheuttavat tuhoja. Tutkimusten perusteella tiedetään, että hetkelliset lyhytaikaiset, 5–10 sekunnin tuulen puuskat ylittävät 10 minuutin keskituulen nopeuden säätilanteesta riippuen noin 1,5-kertaisina, enimmillään noin 2-kertaisina.”

Indikaattoriarvo ja kuvaus:

- 1 - Usein esiintyviä haittoja, jotka vaikuttavat arkeen yli 15 päivää vuodessa, sekä suuria myrskyjen aiheuttamia vahinkoja ja kustannuksia.
- 2 - Haittoja, jotka vaikuttavat arkeen 5–15 päivää vuodessa, sekä huomattavia myrskyihin liittyviä kustannuksia.
- 3 - Joitakin myrskyjen aiheuttamia vahinkoja, mutta yhteisö on hyvin varautunut.
- 4 - Ei lainkaan tai lähes ei lainkaan myrskyjen aiheuttamia vahinkoja.

Tuulisien päivien määrä vaihtelee vuosittain hyvin paljon. Myrskyjä on merialueilla yleensä kovempia syyskuu-maaliskuu välisenä aikana. Tällöin myös sisämaassa tuulet puhaltavat navakasti ja lisäksi kesäisin ukkosmyrskyjen yhteydessä esiintyy kovaa tuulta.

Alueella esiintyy jonkin verran ympäri vuoden tuulten aiheuttamia sähkökatkoja. Lautta-/lossiliikenteelle myrskytuulista on jonkin verran haittaa. Myrskyjen ja tuulten aiheuttamat ongelmat eivät vakituisten asukkaiden mielestä ole niin suuria kuin kausiasukkaiden mielestä. Niihin on osattu varautua jo vuosia. Tästä liitteenä linkki 12 vuotta sitten YLE:n julkaisemaan artikkeliin Moinsalmen koulun keinoista selvitä myrskyistä.

Kyselyn ja käytyjen keskustelujen tulosten perusteella **indikaattori saa arvon 3.**

Euroopan unionin
osarahoittama

LEADER
SavonLuotsi

Lähde:

Ilmatieteen laitos. (n.d.). *Ilmatieteen laitos – virallinen sivusto*.

<https://www.ilmatieteenlaitos.fi>

[Moinsalmen koulun konstit: kynttilät, päivänvalo ja puuhella | Yle](#)

13. Ilmastonmuutos

Ilmastonmuutoksen koettiin näkyvän ääriämpötilojen lisääntymisenä, kesän sademäärien vähentymisenä, jäähdytyksen energiantarpeen lisääntymisenä sekä järven pintaveden lämpötilan nousuna. Näissä kaikissa edellä mainituissa asioissa koettiin näkyvän jonkin verran muutosta. Kalastukselle aiheutuvien riskien ja mahdollisuuksien osalta nähtiin jo joitakin muutoksia.

Tuulien lisääntymisen osalta koettiin huomattavia muutoksia olevan jo näkyvillä.

Leudompien talvien myötä jäätietä ei saada aina tehtyä ja lossin liikennöintikausi pitenee. Tämä lisää riskejä liikkua jäällä ja kustannuksia asukkaille. Toki jäätie on tähän mennessä aina saatu tehtyä mutta sen käyttöaika vuorokausissa vaihtelee.

Järven pinnankorkeuden vaihteluita on havaittavissa, mutta Saimaan vedenkorkeuteen vaikuttaa ilmaston muutoksen lisäksi järvestä suoritettavat juoksutukset. Ne vaikuttavat vedenkorkeuteen yllättävän paljon.

Muihin asioihin kuten metsien arvojen laskuun, metsäpaloriskien kasvuun, vesivälitteisten tautien lisääntymiseen tai kasviplanktonien lisääntymiseen ei katsottu olevan vaikutusta.

Indikaattorin keskiarvo 3,4.

Indikaattorin arvo 3.

Lähteet:

Metsähallitus. (2012). *Pihlajaveden Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma 2012–2020*. <https://julkaisut.metsa.fi/wp-content/uploads/sites/2/2017/08/c150.pdf>

Ilmatieteen laitos. (n.d.). *Ilmatieteen laitos – virallinen sivusto*.

<https://www.ilmatieteenlaitos.fi>

Euroopan unionin
osarahoittama

LEADER
SavonLuotsi

Makea vesi

14. Sade ja lumi

Moinsalmentien varren alueen sadannan tarkastelussa voidaan hyödyntää joko Savonlinna Punkaharju Laukansaaren tai Savonlinna Laukansaaren mittausaseman tietoja. Molemmat asemat sijaitsevat noin 14 kilometrin etäisyydellä analyysialueen keskikohdasta, mikä tekee niistä maantieteellisesti hyvin soveltuvia vertailupisteitä. Alueen olosuhteet vastaavat myös hyvin näiden mittausasemien ympäristöä, joten asemien tuottamat sademäärät kuvaavat luotettavasti Moinsalmen alueen sadantaa.

Savonlinnan Laukansaaren havaintojen mukaan:

- Vuonna 2013 sademäärä oli 708,9 mm
- Vuonna 2023 sademäärä oli 772 mm
- Vuonna 2024 sademäärä oli 602,3 mm

Vuosien 2023–2024 keskiarvo on 687,15 mm, mikä kuvastaa alueelle tyypillistä vuotuista sademäärää ja tarjoaa luotettavan lähtökohdan Moinsalmentien varren sekä Kongonsaaren ja Ritosaaren alueen ilmasto- ja vesitalousolosuhteiden tarkastelulle.

Käsikirja määrittelee sademäärien arvot seuraavasti: Arvo 1 Alle: 499 mm/vuosi, Arvo 2: 500–749 mm/vuosi arvo 3 750–999 mm/vuosi arvo 4 Yli 1 000 mm/vuosi. Tämä näyttää että olemme Moinsalmentien varsi – Kongonsaari – Ritosaari osalta selkeästi kakkosarvon keskellä.

Indikaattori arvo 2

15. Vesivarat

Moinsalmen tien varren alueella koetaan olevan enemmän kuin riittävästi hyvälaatuista vettä, mikä on tyypillistä Saimaan saaristoalueille. Alueen järvivedet ovat osa laajaa Saimaan vesistöä ja niiden laatu on pääsääntöisesti erittäin hyvä. Järvivettä hyödynnetään puhdistamalla tai suodattamalla sitä talousvedeksi, ja sitä käytetään myös peseytymiseen sekä eläinten juomavetenä. Sadevettä kerätään satunnaisesti lähinnä kasvien kasteluun.

Alueella ei ole keskitettyä vesihuoltoverkostoa tai osuuskuntatyypistä vedenjakelua. Vedenhankinta perustuu kiinteistökohtaisiin ratkaisuihin, kuten porakaivoihin, rengaskaivoihin ja järviveden käyttöön. Maaperän rakenteen vuoksi pohjavesivarannot ovat todennäköisesti melko pieniä mutta helposti täyttyviä: kallioiset rannat ja hiekkamoreenit mahdollistavat sateen imeytymisen maaperään, mutta varastointikerrokset ovat ohuita. Tämä tarkoittaa, että pohjaveden laatu on usein hyvä, mutta veden määrä voi vaihdella kausittain etenkin pitkien poutajaksojen aikana.

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LEADER
SavonLuotsi**

Kyselyn perusteella kausiasukkaat tuovat osin talousvettä mukanaan. Syynä tähän voi olla oman kaivon puuttuminen, veden vähäinen kulutustarve, vakiintuneet käyttötavat tai epäluottamus veden laatuun. Saimaan järviveden käyttö on kuitenkin alueella hyvin yleistä, ja sitä hyödynnetään ilman merkittäviä laatuongelmia.

Alueelta ei ole erillisiä vesivarantoihin liittyviä tilastoja tai tutkimuksia, mutta vesitalouden perusta on luontainen järvivesi ja kiinteistökohtaiset pohjavesiratkaisut, jotka ovat tyypillisiä haja-asutusalueille. Alueella ei ole raportoitu merkittäviä veden riittävyyteen tai laatuun liittyviä ongelmia, ja resurssien voidaan katsoa olevan hyvät nykyiseen käyttöön nähden.

Indikaattorin arvo: 4

16. Vedenlaatu

Alueella ei ole järjestelmällistä vedenlaadun seurantaan, mutta asukkaat ja yksittäiset taloudet ovat teettäneet vesinäytetutkimuksia omista kaivoistaan, esimerkiksi lapsiperheille suunnattujen ilmaisten tutkimusten yhteydessä. Järvivettä on tutkittu Ritosaaren alueella Silvoniemessä, jossa sitä käytetään juomavetenä. Tutkimusten mukaan vedenlaatu on ollut pääosin hyvä, eikä laajamittaisia ongelmia ole raportoitu.

Savonlinnan vesilaitoksen on todettu tehneen alueellisia vedenlaatututkimuksia, joissa on viitattu nitraattipitoisuuksien nousuun, mutta tarkka lähde tälle tiedolle puuttuu, eikä saatavilla ole julkisia tutkimusraportteja, jotka vahvistaisivat nitraattitrendin juuri tällä osa-alueella.

Saimaan saaristoalueille tyypillisesti pohja- ja kaivovesissä voi paikallisesti esiintyä humusta, rautaa ja mangaania, mikä vaikuttaa veden väriin ja sameuteen. Humus on erityisen merkittävä vedenlaatuun vaikuttava tekijä pohjoisissa järvivesissä: se aiheuttaa veden värjäytymistä ja voi edellyttää erityisiä käsittelymenetelmiä, jos vettä käytetään talousvetenä. Humuspitoisuudet vaihtelevat vuodenaikojen ja sääolojen mukaan, ja ne ovat yleisiä pienissä vesimuodostumissa ja kaivoissa myös hyvälaatuisen järviolueen sisällä.

Puruveden ja Pihlajaveden vesimuodostumat ovat pääosin erinomaisessa ekologisessa tilassa, mikä tukee raakaveden laatua ja saatavuutta myös saaristoalueilla. Vedenlaadun seuranta perustuu tällä alueella pääosin yksityiseen omavalvontaan.

Indikaattorin arvo: 4

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LEADER
SavonLuotsi**

Savonlinna

17. Vedenkulutus

Kyselyiden ja kansalaistutkimusryhmien keskustelujen perusteella voidaan arvioida, että alueen vedenkulutus henkeä kohden jää selvästi alle valtakunnallisen keskiarvon. Taustalla vaikuttavat ennen kaikkea väestön ikärakenne – iäkkäämmät pysyvät asukkaat kuluttavat vettä niukemmin – sekä se, että Saimaan saaristossa järvivesi täydentää kaivovesiä monipuolisesti esimerkiksi peseytymisessä ja kastelussa.

Alueella on tyypillistä, että vettä nostetaan suoraan järvestä, joko pumppaamalla tai kantamalla. Vaikka tätä ei rekisteröidä vesijohtoverkoston kulutukseksi, se muodostaa merkittävän osan kokonaisvedenkäytöstä ja voi kasvattaa todellista kulutusmäärää huomattavasti.

Ekologisen seurannan perusteella alueella on havaittu leväkukintojen lisääntymistä, mikä voi ajoittain, etenkin loppukesän lämpiminä jaksoina, rajoittaa järviveden käyttöä. Tämä tekee veden saatavuudesta ja laadusta vaihtelevaa eri vuodenaikoina.

Vedenkäytön määrissä näkyy selvä vuodenaikaisriippuvuus: kesäisin vapaa-ajan asukkaat ja matkailijat lisäävät kulutusta moninkertaisesti verrattuna hiljaisiin kausikuukausiin. Koska alueella ei ole kunnallista vesijohtoverkostoa, tämä kausivaihtelu heijastuu suoraan kaivojen ja paikallisten vesivarantojen kuormitukseen.

Vertailun vuoksi Savonlinnan kaupungissa vedenkulutus on noin 120 litraa asukasta kohti vuorokaudessa (noin 44 m³ vuodessa), mikä antaa hyvän vertailukohdan arvioille saaristoalueiden kulutuksesta.

Alueella ei ole yrityksiä eikä maatiloja, joiden vedenkäyttö vaikuttaisi tilastointiin.

Indikaattorin arvo: 3.

18. Jätevesi

Alueella ei ole kunnallista jätevesijärjestelmää, vaan kiinteistöt vastaavat jätevesien käsittelystä itsenäisesti. Savonlinnan kaupungin määräysten mukaan jokaisen kiinteistön omistajan on tarkastettava ja tarvittaessa uudistettava jätevesijärjestelmänsä niin, että se täyttää haja-asutusalueiden jätevesiasetuksen vaatimukset erityisesti vesistöjen ja pohjavesialueiden läheisyydessä.

Käytössä on pääasiassa viranomaismääräysten mukaisia umpisäiliöitä, imeytyskenttiä ja kompostointijärjestelmiä. Monilla kiinteistöillä on vesivessan lisäksi kompostoivia käymälöitä, mikä vähentää mustien jätevesien määrää. Alueen erityisolosuhteet, kuten jäätiet ja lossiyhteydet, vaikuttavat käytännön huoltoon: imuauto ei pääse paikalle kaikkina vuodenaikoina, joten asukkaiden on ennakoitava jätevesihuoltonsa tarkasti.

Euroopan unionin
osarahoittama

LEADER
SavonLuotsi

Keskusteluissa todettiin, että asukkaat ovat pääosin ympäristötietoisia, eivätkä halua aiheuttaa ongelmia ympäristölle. Kuitenkin valtakunnallisesti on arvioitu, että osa vapaa-ajan kiinteistöistä ei vielä käsittele jätevesiään täysin vaatimusten mukaisesti, erityisesti pesuvesien osalta. Savonlinnassa ohjeistetaan, että kantovesikiinteistöissä pesuvedet voidaan johtaa maahan vain, jos pilaantumisvaaraa ei synny, ja suora johtaminen vesistöön on kielletty. Käytännössä tämä tarkoittaa, että osa mökeistä ja saunoista käyttää edelleen yksinkertaisia ratkaisuja, mikä voi paikallisesti lisätä ravinnekuormitusta ja rehevöitymistä erityisesti rantojen tuntumassa.

Indikaattorin arvo: 3.

Lähteet:

<https://www.ilmatieteenlaitos.fi/havaintojen-lataus> (Savonlinna Laukansaari)

<https://pub.epsilon.slu.se/37052/1/lofgren-s-et-al-20250506b.pdf>

https://www.metsa.fi/wp-content/uploads/2020/02/Jarveen_purkautuvan_pohjaveden_laadun_vaikutus_Puruveteen-1.pdf

https://vesi.fi/aineistopankki/wp-content/uploads/2022/03/Kaivovesikysymyksiä_2022.pdf
Moinsalmen osayleiskaava 2004 (Savonlinnan kaupunki), kaavamerkinnot ja määräykset [211:0†740YK0005.pdf; 211:2†740YK0005.pdf; 211:11†740YK0005.pdf].

https://www.motiva.fi/koti_ja_asuminen/energiatehokas_arki/vedenkulutus
<file:///C:/Users/PC/Downloads/Toimintakertomus%202024.pdf>

https://www.savonlinna.fi/wp-content/uploads/2021/04/2769-Vesihuollon_kehittamissuunnitelma_vesihuolto.pdf

<https://julkaisut.metsa.fi/wp-content/uploads/sites/2/2017/08/c150.pdf>

https://visitsavonlinna.fi/wp-content/uploads/sites/2/2021/02/Laiturilla-tietoiskutalousjatevesista-10.2.2021_Hanne_Turunen.pdf

<https://www.savonlinna.fi/asukas/asuminen-ja-ymparisto/ymparistonsuojelu/lupa-ja-ilmoitusasiat/haja-asutuksen-jatevedet/>

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LEADER
SavonLuotsi**

Energia

Energiaa käytetään saarilla lämmitykseen, sähköön ja kuljetuksiin maalla ja merellä.

Energialähteet voivat olla sähköä – jota joskus saadaan mantereelta kulkevan sähkökaapelin, öljypohjaisten polttoaineiden ja puupohjaisten polttoaineiden avulla. Paikallinen energia voi olla tuulivoimaa, aurinkoenergiaa ja lämpöpumppuja. Moinsalmentien varren alueella sähkön toimittaa Järvi-Suomen Energia ilmalinjoja ja maakaapeleita pitkin pääasiassa. Joihinkin saariin sähköä toimitetaan järveen upotetun kaapelin avulla.

Vuonna 2015 toteutetussa energiahankkeessa, jossa oli mukana viisitoista pientä eurooppalaista saarta, laskettiin, että keskimäärin 37 % saarien energiankulutuksesta kuluu kuljetuksiin saarille ja saarilta – eli lauttoihin. Tämä tarkoittaa, että saarilla käytetään enemmän energiaa kuin mantereella.

19. Energiankulutus

Moinsalmentien varren saaristoalueen energiankulutus koostuu pääosin kotitalouksien lämmityksestä ja sähkönkäytöstä, maaliikenteestä sekä vesiliikenteestä.

Alueella ei ole merkittävää teollisuutta, ja yhdyskuntarakenteen, kunnallistekniikan ja rakentamisen energiankäyttö vastaa Oravin–Ahvensalmen tasoa.

Vakituisia asukkaita on vain muutamia satoja, mutta kun otetaan huomioon vapaa-ajan asutus ja matkailu, alueella oleskelee vuoden mittaan huomattavasti suurempi määrä ihmisiä. Henkilöpäivien perusteella laskettu ”tekninen väestö” on 1 055 henkilöä, joka kuvaa todellista energiankulutuksen jakajaa saaristo-olosuhteissa.

Kotitaloudet

Moinsalmentien varren alueen kotitaloudet muodostavat suurimman osan alueen energiankäytöstä. Energiankulutus sisältää sähkölämmityksen, käyttösähkön ja puun käytön vakituisissa ja vapaa-ajan asunnoissa.

Arvioitu kotitalouksien yhteenlaskettu energiankulutus on 8 979 MWh vuodessa, mikä vastaa noin 60 % alueen kokonaiskulutuksesta. Kulutus on korkea, mikä selittyy sähkölämmityksen yleisyydellä, monipaikkaisuudella ja vapaa-ajan asumisen energiatarpeella.

Keskimääräinen kotitalouskulutus on näin ollen noin 12,5 MWh/v kotitaloutta kohti, mikä on tyypillistä pohjoisen saaristoalueille.

Maaliikenne

Maaliikenteen energiankulutus on arvioitu 4 589 MWh vuodessa.

Luku sisältää henkilöautot, huolto- ja asiointiliikenteen sekä paikallisen palveluliikenteen. Pitkät etäisyydet, harva asutus ja vapaa-ajan liikenne lisäävät energiankulutusta, joka vastaa noin 30 % alueen kokonaisenergiasta.

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LEADER
SavonLuotsi**

Vesiliikenne

Vesiliikenteen energiankulutus on 501 MWh vuodessa.

Arvio perustuu noin 50 000–55 000 litran vuosittaiseen dieselkulutukseen (noin 10 kWh/l).

Liikenne koostuu yksityisveneistä, matkailuliikenteestä ja paikallisista losseista ja lautasta.

Vesiliikenteen osuus kokonaisenergiasta on noin 3 %, mutta sen merkitys saaristoyhteyksien ylläpidossa on huomattava.

Yhdyskuntapalvelut

Yhdyskuntatekniikan energiankulutus sisältää vesi- ja jätehuollon sekä talvikunnossapidon.

Arvioitu energiankulutus on 900 MWh vuodessa, mikä vastaa noin 6 % kokonaisenergiasta.

Tämä kattaa pumppaamot, valaistuksen ja kunnossapitokaluston energiankäytön. Arvio on suhteutettu kotitalouksien kulutukseen ja vastaa Oravin–Ahvensalmen alueen keskimääräistä tasoa.

Maatalous, metsätalous ja kalastus

Alueella on muutamia maatiloja, jotka harjoittavat kasvinviljelyä ilman karjataloutta.

Näiden toimialojen energiankulutus on arvioitu olevan noin 600 MWh vuodessa, eli noin 4 % alueen kokonaiskulutuksesta. Arvio sisältää polttoaineiden käytön, työkoneiden kulutuksen ja tuotannon energiantarpeen. Luku on linjassa Suomen maaseutualueiden keskiarvojen kanssa (200–300 MWh/tila/v).

Teollisuus ja rakentaminen

Moinsalmentien varren alueella ei ole merkittävää teollisuutta, mutta rakentaminen ja kunnossapito kuluttavat energiaa. Rakentamisen ja korjaustoiminnan energiankulutus on arvioitu 200 MWh vuodessa, mikä vastaa muutamien uusien vapaa-ajan rakennusten energiavaikutusta.

Euroopan unionin
osarahoittama

SavonLuotsi

Savonlinna

Energiankulutus sektoreittain

Sektori	Kuvaus	Energiankulutus (MWh/v)	Osuus (%)	Huomio
Kotitaloudet	Lämmitys, käyttösähkö ja vapaa-ajan asunnot	8 979	59 %	Asukkaiden ja työryhmän arvio, sähkölämmitys yleinen
Maaliikenne	Autoilu, huoltoajot, palveluliikenne	4 589	30 %	Arvioitu polttoaineenkulutuksen (n. 480 000 l) perusteella
Vesiliikenne	Veneily ja paikallinen lauttaliikenne	501	3 %	Polttoaineen käyttö n. 50 000–55 000 l/v
Yhdyskuntapalvelut	Vesi- ja jätehuolto, tievalaistus, kunnossapito	900	6 %	Arvio 10 % kotitaloussektorista, sama periaate kuin Oravissa
Maatalous, metsätalous ja kalastus	Kasvinviljely, koneet ja polttoaineet	600	4 %	2–3 tilaa, ei karjataloutta
Teollisuus ja rakentaminen	Rakentaminen ja pienyritykset	200	1 %	Sama oletus kuin Oravi-Ahvensalmella
Yhteensä		15 769 MWh/v	100 %	—

Energiankulutus per asukas

Kokonaisenergiankulutus: 15 769 MWh/v

Tekninen väestö: 1 055 henkilöä

$15\,769 \text{ MWh} \div 1\,055 = 14\,950 \text{ kWh/asukas/v}$

Moinsalmentien varren alueen energiankulutus asukasta kohden on siis noin 14 950 kWh vuodessa, mikä on hieman Suomen keskiarvoa (11 900 kWh) korkeampi.

Alueen energiankulutus on noin 15,8 GWh vuodessa, ja kulutus per asukas (14 950 kWh/v) on hieman Suomen keskiarvoa suurempi.

Kulutus painottuu kotitalouksiin ja maaliikenteeseen, joissa sähkön ja fossiilisten polttoaineiden osuus on suuri. Alueella ei ole merkittävää teollisuutta, ja maatalouden energiankäyttö jää vähäiseksi.

Korkea energiankulutus selittyy laajalla vapaa-ajan asutuksella, pitkien etäisyyksien aiheuttamalla liikennetarpeella sekä sähkölämmityksen yleisyydellä.

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LEADER
SavonLuotsi**

Uusiutuvan energian, kuten aurinkosähkön ja maalämmön, lisääminen tarjoaa jatkossa potentiaalin kulutuksen ja päästöjen pienentämiseen.

Indikaattorin arvo: 3

20. Energialähteet

Moinsalmentien varren energiankäyttö tukeutuu pääosin **sähköön, puuhun** sekä **nestemäisiin polttoaineisiin** (bensiiini ja diesel/kaasuöljy). Energiaa kuluu erityisesti rakennusten lämmitykseen ja käyttöön, maaliikenteeseen sekä vesiliikenteeseen. Alueella ei käytetä hiiltä, turvetta tai maakaasua, eikä raskasta teollisuutta ole.

Energialähteiden arvioitu käyttö

Lähde	Yksikkö	Lämpöarvo	Määrä/v	Energia (MWh/v)	Huomio
Bensiini, autot	1 l	8,7 kWh	483 000	4 202	Talouksilla 2 autoa, ~7 l/100 km, 15 000 km
Bensiini, pienveneet	1 l	11,9 kWh	34 200	407	1 vene/talous/mökki, ~50 l/kausi (keskiarvo)
Diesel, autot	1 l	9,9 kWh	≈39 100	387	Johdettu: maaliikenne 4 589 MWh – bensiiini 4 202 MWh
Lauttojen polttoöljy	1 l	11,63 kWh	8 300	97	Annettu
Kaasuöljy (maatalousdiesel)	1 l	11,8 kWh	≈50 850	600	Johdettu: maatalous 600 MWh
Puu (yht.)	1 m ³	~1 300 kWh	≈2 770–2 960 m³	3 600	Kotitalouksien lämmitys; m ³ -haarukka riippuu puulajista (sekapuu/koivu)
Verkkosähkö	1 kWh	1	—	6 476	Kotitaloudet, yhdyskuntapalvelut, rakentaminen; sisältää aurinko & maalämpö -järj. nettosähkön
Yhteensä				15 769 MWh/v	täsmää Indikaattori 19:ään

Huomioita:

Aurinko ja maalämpö ovat käytössä ("useilla mökeillä"), mutta määrätietojen puuttuessa ne

Euroopan unionin osarahoittama

LEADER SavonLuotsi

on sisällytetty nettosähkön alle, jottei synny kaksoislaskentaa. Jos saadaan kohdemääriä (paneelitehot / vuosituotot, lämpöpumppujen COP ja vuosikulutus), voidaan ne erotella omiksi riveikseen.

21. Hiililähteet ja –nielut

Hiililähteet

perustuvat indikaattoriin 20 (kokonaisenergia 15 769 MWh/v).

päästökertoimet Asuttavuusanalyysi-käsikirjan mukaiset (kg CO₂e/MWh).

puulle käytetty arvo 100 kg CO₂e/MWh (kestävä, paikallinen polttopuu).

Energialähde	Kulutus (MWh/v)	Päästökerroin (kg CO ₂ e/MWh)	Päästöt (t CO ₂ e/v)	Huomio
Bensiini (autot + veneet)	4 609	299	1 378	Liikenne ja veneily
Diesel / kaasuöljy (maaliikenne, maatalous, lautta)	1 084	310	336	Työkoneet ja vesiliikenne
Polttoöljy (rakennukset)	97	310	30	Rakennusten lämmitys
Sähkö (verkko, sisältää aurinko & maalämpö)	6 476	295	1 911	Elinkaaripohjainen kerroin
Puu	3 600	100	360	Paikallinen polttopuu
Yhteensä	15 769	—	4 015 t CO₂e/v	—

Päästöt per asukas

Tekninen väestö (ind. 19): 1 055 hlö

→ 4 015 t ÷ 1 055 = 3,8 t CO₂e/asukas/v

Hiilinielut

Euroopan unionin
osarahoittama

SavonLuotsi

Savonlinna

Moinsalmentien varren alueella on runsaasti metsäpinta-alaa suhteessa väestöön.

Metsät kattavat noin 8 630 ha ($\approx 80\%$ maa-alasta).

Hiilensidontakyky: 50 t CO₂e/ha/v

Nielutyyppe	Arvioitu pinta- ala (ha)	Sitomiskyky (t CO ₂ e/ha/v)	Kokonaissidonta (t CO ₂ e/v)	Huomio
Metsät (CLC 311–313)	8 630	50	431 500	AI-avusteinen arvio CORINE-kartasta

Nettohiilitasapaino

	t CO ₂ e/v	Selite
Kokonaispäästöt	4 015	Energiankäytöstä (ind. 20)
Hiilinielu (metsät)	431 500	CORINE 2018 $\times$ 50 t/ha
Nettohiilitasapaino	–427 485 t CO₂e/v	Selvästi hiilinegatiivinen
Netto / asukas	–405 t CO₂e/asukas/v	Nielu $\approx 100\times$ suurempi kuin päästöt

Moinsalmentien varren saaristoalue on hiilinegatiivinen:

- Metsät sitovat vuosittain yli 400 000 t CO₂e, mikä on monisatakertainen määrä alueen päästöihin nähden.
- Yksi asukas sitoo metsien kautta yli 400 tonnia CO₂e vuodessa.
- Päästöt syntyvät lähinnä liikenteestä ja sähköstä, mutta uusiutuvat energialähteet ja metsien suuri osuus tekevät ilmastotaseesta voimakkaasti positiivisen.

Indikaattorin arvo: 4

**Euroopan unionin
osarahoittama**

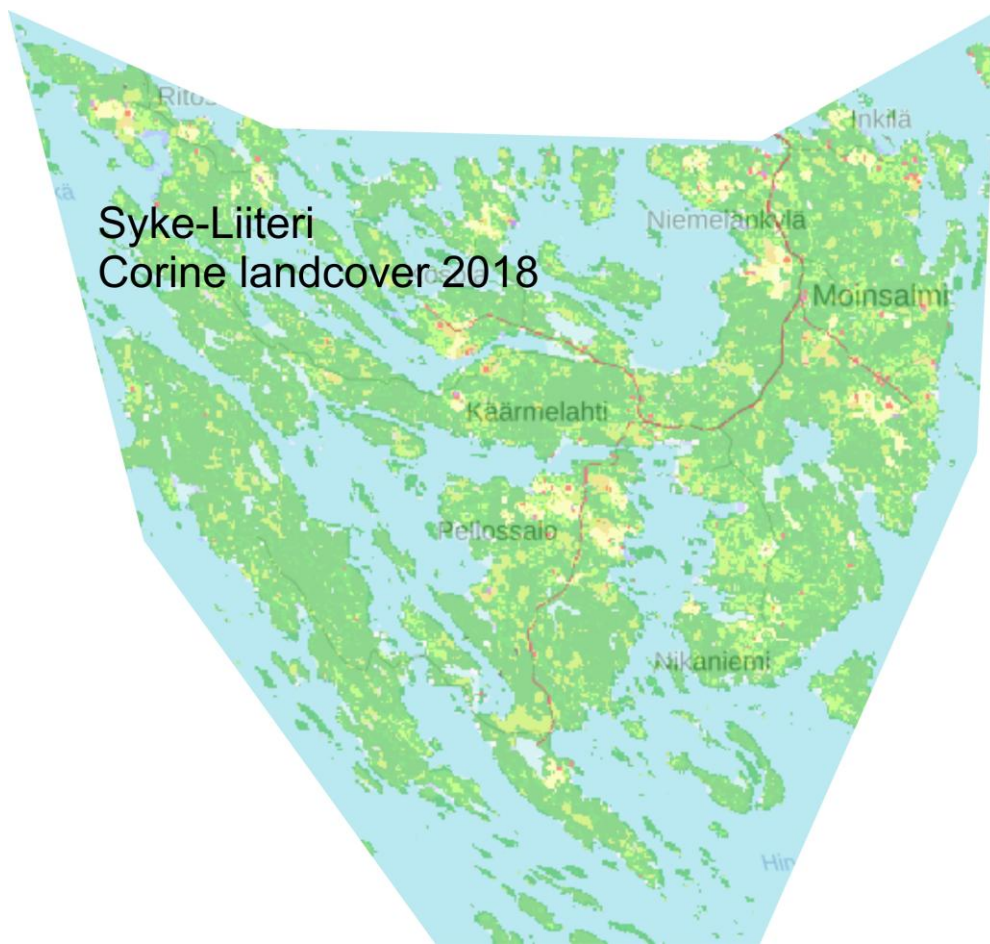

SavonLuotsi

Savonlinna

22. Paikallinen energiantuotanto

Paikallinen energiantuotanto on Moinsalmentien varren alueella vielä vähäistä.

Osa rakennuksista hyödyntää aurinkopaneeleja sähkön tuottamiseen omaan käyttöön, ja puuta käytetään lämmitysenergian lähteenä vakituisissa ja vapaa-ajan asunnoissa.

Alueella ei kuitenkaan ole omaa sähköntuotantoa, eikä tarkkoja tietoja aurinko- tai maalämpöjärjestelmien kokonaismääristä ole saatavilla.

Näin ollen paikallisen energiantuotannon osuus kokonaiskulutuksesta voidaan arvioida jäävän selvästi alle 24 %.

Arvio perustuu yleisiin havaintoihin eikä tarkkaan laskelmaan.

Paikallinen energiantuotanto on pääosin puuperäistä ja pienimuotoista.

Alue on edelleen riippuvainen tuontisähköstä ja polttoaineista.

Indikaattorin arvo: 1 (arvio, ei laskelma)

**Euroopan unionin
osarahoittama**

LEADER

SavonLuotsi

Savonlinna

23. Uusiutuvan energian osuus

Uusiutuvan energian osuutta ei voida Moinsalmentien varren osalta arvioida luotettavasti, koska tiedot aurinko- ja maalämpöjärjestelmien määrästä sekä sähkön alkuperästä puuttuvat.

Käytettävissä olevien tietojen perusteella voidaan todeta, että:

- Puu muodostaa merkittävimmän uusiutuvan energian lähteen,
- aurinkoenergiaa tuotetaan joillakin asunnoilla omaan käyttöön,
- mutta suurin osa energiasta (sähkö ja liikennepolttoaineet) tulee edelleen ulkopuolelta.

Näin ollen Moinsalmentien varren alueen uusiutuvan energian osuus arvioidaan jäävän alle neljännekseen kokonaisenergiankulutuksesta, vaikka potentiaalia kasvuun on selvästi olemassa.

Indikaattorin arvo: 1 (arvio, ei laskelma)

Paikallistalous

24. Liiketoimintaekosysteemi

Liiketaloustieteessä puhutaan usein arvoketjuista, joilla tarkoitetaan sitä, miten tuotteen tai palvelun hinta rakentuu vaiheittain, kunnes se on valmis ja voidaan myydä asiakkaalle. Joku viljelee rehua jollekin, jolla on kanoja, jotka munivat munia, jotka myydään kauppaan ja lopulta asiakkaille. Arvoketjujen kuvaamisen tarkoituksena on asettaa oikeat hinnat voittojen maksimoimiseksi ja kustannusten minimoimiseksi.

Saarilla halutaan sen sijaan keskittyä liiketoimintaekosysteemeihin: koko asiakas-, työntekijä-, toimittaja-, alihankkija-, kilpailija-, jakelija-, sijoittaja-, infrastruktuuri- ja viranomaisverkostoon, joka osallistuu saaren tuotteen tai palvelun luomiseen vähentämällä kilpailua ja lisäämällä yhteistyöt. Liiketoimintaekosysteemin kaikki osat vaikuttavat toisiinsa ja ovat toisistaan riippuvaisia, mikä luo dynaamisen suhteen – aivan kuten biologisessa ekosysteemissä, jossa kaikki ovat riippuvaisia toisistaan.

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LEADER
SavonLuotsi**

Savonlinna

Yritysten, organisaatioiden, viranomaisten ja sijoittajien välisen	Ei ole	Matala	Välttävä	Korkea
yhteistyön taso	1			
Saaren brändi			3	
Asiakastietokanta		2		
Yhteiset toimenpiteet työvoiman rekrytoimiseksi	1			
Paikalliset toimittajat		2		
Yhteishankinnat				
- Asianmukaisen infrastruktuurin varmistaminen		2		
- Viranomaistuki		2		
- Rahoitus		2		
Hyvin hoidettu diaspora			3	

Indikaattorin arvo 2.

Lähde:

Kansalaistutkimusryhmässä ja asukkaiden kanssa käydyt keskustelut.

25. Työmahdollisuudet

	Vähäinen	Hyväksyttävä	Hyvä	Erinomainen
Työpaikkatarjonta	1			
Verkkoyhteys		2		
Työttömyysaste				4
Saarella työskentelevien saarelaisten osuus	1			
Toimialojen levinneisyys			3	

Indikaattorin keskiarvo 2,2. **Indikaattorin arvo 2.**

Alueesta ei ole saatavilla tilastollista tietoa, koska sillä ei ole omaa postinumero aluetta. Tulokset on kerätty kansalaistutkimusryhmän jäsenten ja asukkaiden kanssa käytyjen keskustelujen sekä kyselystä saatujen tulosten perusteella. Kansalaistutkimusryhmä arvioi että alueella ei ole montaa työtöntä.

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LEADER
SavonLuotsi**

Savonlinna

Alueella on jonkin verran yrittäjiä, mutta suurin osa työllisistä käy töissä alueen ulkopuolella tai tekee etätöitä kotoa käsin. Ritosaaren yksityistiehoitokunta työllistää lautan kuljettajia kaksi henkilöä. Alueella toimivat yrittäjät saavat toimeentulon mm. mökkivuokrauksesta, rakennus-/remonttitoista, metsätaloudesta ja hyvinvoinnista.

Esimerkkejä alueella toimivista yrityksistä:

Sydäntila <https://www.sydäntila.fi/> - hyvinvointi Moinsalmi

Kiinteistö Oy Norppa-Majat – matkailu/majoitus Moinsalmi

Essenin Linnut – maatalos Ritosaari

ETC-Industrial Oy – teollisuusautomaatio <https://www.eerotiainen.fi/>

Tanja Behm – fysioterapeutti Ritosaari

Ammatillinen Perhekoti Pesinki Oy – perhekoti Moinsalmi

Lähde:

Fonecta Finder

26. Paikallinen liikevaihto

Paikallinen bruttotuote koostuu yritysten kokonaisliikevaihdosta ja asukkaiden verotettavasta kokonaistulosta. Näitä hankeen osalta ei osattu alueelta määritellä.

Indikaattorilla ei arvoa

27. Menovuoto

Menovuodolla tarkoitetaan sitä, miten suuri osa saarelaisten käytettävissä olevista tuloista käytetään saarella. Koska alueen saarilla on vain kesäaikaan kesäkahvila, tapahtumia ja joitakin pienyrittäjiä tarjoten remontointi- sekä mökkitalkkaripalveluita, suurin osa saarelaisten tulosta käytetään muualla. Saarelaiset käyttävät alle 10 % tulostaan saarella.

Indikaattorin arvo 1.

Lähde:

Kansalaistutkimusryhmässä ja asukkaiden kanssa käydyt keskustelut sekä kyselystä saadut tulokset.

28. Matkailun vaikutus

Saaristoalueilla matkailulla on yleensä suuri vaikutus talouteen. Moinsalmentien varren alueella on muutamia majoituspalveluja tarjoavia yrityksiä. Kuitenkin alueen matkailu on pääosin omatoimista veneilyä eikä alueella ole isoja matkailutoimijoita. Osa alueen saarista on suojeltuja.

Matkailun vaikutus arvioitiin alle 40 % elinkeinotoiminnan liikevaihdosta.

Indikaattorin arvo 4.

Euroopan unionin
osarahoittama

LEADER
SavonLuotsi

Lähde:

Kansalaistutkimusryhmässä ja asukkaiden kanssa käydyt keskustelut sekä kyselystä saadut tulokset.

29. Elinkustannukset

Koska alueella ei ole kauppoja, nämä palvelut käydään noutamassa kantakaupungista.

Kesäaikaan Moinsalmentien varrella heti sillan jälkeen toimii Cafe Sillanbaari, jonka valikoimiin kuuluu pizaa, burgereita, pullaa, munkkia, kahvia, jäätelöä, virvoitusjuomia ja olutta.

Alueella asuvat joutuvat hakemaan niin elintarvikkeet kuin muutkin hankinnat Savonlinnan kaupungista, jonne on matkaa 20-45 km. Elinkustannuksia lisää liikkumisesta aiheutuvat kulut. Moinsalmentien varren alueelta matkaa lähimpään ruokakauppaan on sama kuin Savonlinnaan. Joten elinkustannusten arvioitiin olevan 10–20 % korkeammat kuin mantereella.

Indikaattorin arvo 3.

Lähteet:

Kansalaistutkimusryhmässä ja asukkaiden kanssa käydyt keskustelut sekä kyselystä saadut tulokset.

[Cafe Sillanbaari](#)

30. Asuminen

Alueella ei ole runsaasti vuokra-asuntoja eikä merkittävää määrää kiinteistöjä jatkuvasti myynnissä. Kun kiinteistöjä tulee myyntiin, niiden hintataso on kohtuullinen ja usein linjassa alueen luonto- ja saaristoympäristön kanssa.

Esimerkkejä nykyisistä kohteista:

- Etuovi-kohde 21785458: omakotitalo (5 h + k + ph), joka edustaa pysyvään asumiseen soveltuvaa tarjontaa.
- SKVL / Oikotie -tontti 16893375: vapaa-ajan tontti, 7 000 m², Ritosaassa, hintapyyntö noin 29 000 €.
- Etuovi 996851: Pakarhiekantie, Kongonsaari — vapaa-ajan tontti, 10 862 m², 70 000 €, rakennusoikeus 200 m², noin 100 m omaa rantaa.

Esimerkiksi Etuovi-kohde 21785458 ja SKVL/Oikotie-kohde 16893375 ovat alueella myynnissä olleita tyypillisiä kohteita (Etuovi & SKVL/Oikotie, lokakuu 2025).

Nämä kohteet tukevat käsitystä siitä, että alueella myyntitarjonta on määrällisesti rajallista, mutta sisältää sekä pysyvään asumiseen soveltuvia omakotitaloja että vapaa-ajan käyttöön tarkoitettuja tontteja ja kiinteistöjä. Hintataso on edelleen kohtuullinen, ja kohteet heijastavat alueen luonto- ja vesistöarvoja.

Indikaattorin arvo 3.

Euroopan unionin
osarahoittama

SavonLuotsi

Savonlinna

31. Tavaramerkki

Tavaramerkillä eli brändillä on kaksi puolta: identiteetti ja mielikuva. Identiteetti merkitsee sitä, mitä meillä on ja keitä olemme, kun taas mielikuva kertoo, keitä haluamme olla. Mielikuva syntyy siitä, miten muut näkevät meidät. Indikaattori brändi koostuu kuudesta osa-alueesta.

Ensimmäinen osa-alue käsittelee sitä, miten usein aluetta käsitellään medioissa ja missä yhteydessä. Paikallisissa medioissa on ollut useita julkaisuja kylän elämästä, tapahtumista ja yhteisötoiminnasta. Esimerkiksi Savonmaa on uutisoinut Moinsalmentien alueen kyläyhdistyksen kesätapahtumista ja yhteisöllisestä toiminnasta. Alue on ollut esillä myös Ylen uutisissa, joissa Moinsalmi on noussut esiin luontoon liittyvien aiheiden kautta (mm. karuhavainto). Pellossalosta on uutisoitu ympäristöhoitotöiden yhteydessä, ja Kongonsaarta on esitelty Visit Savonlinnan kanavilla luonto- ja sotahistoriatarinoiden kautta. Tämä kertoo siitä, että alueella on olemassa pohjaa luontobrändin ja paikallisidentiteetin vahvistamiselle.

Internet-hakujen perusteella alueen saaret tulevat esiin seuraavasti:

Moinsalmi 17 700 osumaa – Kongonsaari 2 710 osumaa – Ritosaari 13 700 osumaa.

Yhteensä 34 110 osumaa, mikä on vielä suhteellisen vähän mutta antaa mitattavan pohjan verkkonäkyvyyden seurannalle ja kehittämiselle. Alueen brändi näkyy verkossa erityisesti luontoon, yhteisöllisyyteen ja tapahtumiin liittyvien sisältöjen kautta, mutta kokonaisvaltainen ja yhtenäinen verkkoläsnäolo puuttuu vielä.

Alueen identiteetti pohjautuu vahvasti sen luonto- ja maisema-arvoihin: Saimaan saaristomaisema, suojelualueet ja pohjavesialueet luovat arvokkaan ja vetovoimaisen ympäristön. Alueen maisemassa näkyvät korkeusvaihtelut, vesistöt ja perinteinen kylärakenne. Samalla alueella on historiallisia ja kulttuurisia piirteitä, kuten esihistoriallisia kohteita, puolustusvarustuksia ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia, jotka vahvistavat sen omaleimaisuutta ja tarinallisuutta.

Alueen väestö on vähentynyt ja keski-ikä on noussut viime vuosina, vaikka alueella on muutettu kesäasuntoja vakituisiksi asunnoiksi. Kaavaselostuksen tavoitteissa korostetaan pysyvän asutuksen säilyttämistä ja vahvistamista sekä luonnon ja maiseman vaalimista. Alueen kehittämisessä painottuvat rauhallinen saaristoympäristö, luontoarvot ja yhteisöllisyys, jotka tarjoavat hyvän perustan brändin pitkäjänteiselle vahvistamiselle ja uusien asukkaiden houkuttelulle.

Alueelta on julkaistu myös joitakin tutkimuksia ja selvityksiä, joista tietoa on saatavilla saarien asukkailla. Indikaattorin keskiarvo 2,6. **Indikaattorin arvo 3.**

Euroopan unionin
osarahoittama

LEADER
SavonLuotsi

Lähteet:

Etuovi.com. (2025, lokakuu). *Omakotitalo 5 h + k + ph, Hakomäentie 23, Moinsalmi, Savonlinna*. Kohdenumero 21785458. <https://www.etuovi.com/kohde/21785458> (Etuovi.com)

Oikotie. (2025, lokakuu). *Vapaa-ajan tontti 7 000 m², Ritosaarentie, 57230 Savonlinna (Ritosaari)*. Kohdenumero 16893375. <https://asunnot.oikotie.fi/myytavat-tontit/savonlinna/16893375> (Oikotie Asunnot)

Visitsavonlinna: <https://www.facebook.com/visitsavonlinna/posts/savonlinnan-seutu-on-t%C3%A4ynn%C3%A4-mielenkiintoisia-saaria-yksi-mielenkiintoisimmista-o/3385653001521602>

MOINSALMEN OSAYLEISKAAVA (KAARTILA-MOINSALMI-KOSOLA)

Teknisen viraston arkkitehtiosasto/yleiskaavoitus 1996 Hyväksytty kaupunginvaltuustossa 17.6.1996 Vahvistettu ympäristöministeriössä 18.6.2004

Julkiset palvelut

32. Paikallishallinto

Tämän indikaattorin tiedot on koottu paikallisten kansalaistutkimusryhmien keskusteluissa sekä työpajassa, jossa täytettiin saariston hallintoa ja verkostoja koskeva arviointikaavio. Prosessiin osallistui asukkaita, kylätoimijoita ja alueella toimivia yhdistyksiä. Tavoitteena oli tunnistaa, millaisia hallinnollisia rakenteita, verkostoja ja edustuksia alueella on tai puuttuu.

Moinsalmentien varren alueella ei ole omaa paikallista päätösvaltaa. Alue kuuluu Savonlinnan kaupunkiin, jossa saaristoalueiden kehittämisen ja edustamisen kannalta keskeinen toimielin on saaristotoimikunta. Toimikunnan tehtävänä on tuoda saariston näkökulmia esiin kunnan päätöksenteossa. Toimikunta ei ollut kokoontunut ennen vuotta 2024 säännöllisesti, mutta asuttavuushankkeen käynnistyttyä sen toiminta on aktivoitunut. Toiminta on osoittautunut saaristoalueiden kannalta tärkeäksi, sillä esim. syksyllä 2024 sen vaikutustoiminnan ansiosta yksityistielauttojen ja -lossien toimintaan myönnettyä määrärahaa ei pienennetty Savonlinnan talousarviossa.

Alueelta ei ole erillistä omaa hallintoa tai päätöksentekoa saaristotoimikunnan lisäksi eikä edustajaa kunnallisessa päätöksenteossa tai lautakunnissa. Kuitenkin alueella toimivat yhdistykset kuten Moinsalmentien alueen kyläyhdistys ry ja Moinsalmen Nuorisoseura Kielo ry voisivat toimia epävirallisina edustajina edistäen alueen asukkaiden tärkeiksi kokemia asioita.

Euroopan unionin
osarahoittama

LEADER
SavonLuotsi

Moinsalmentien alueen kyläyhdistys ry tekee yhteistyötä useiden alueellisten ja kansallisten toimijoiden (esim. Savonlinnan kylät ry, Järvi-Suomen kylät ry, SavonLuotsi Leader ry) kanssa edistään alueen asukkaiden tärkeiksi kokemia asioita. Laajempi verkostoituminen saaristoalueiden kesken on vielä kehittämiskohde. EU-aloitteita ei ole tehty.

Saarella ei ole omaa lainsäädäntöä, mutta Suomessa on voimassa saaristolaki (494/1981), jonka tavoitteena on saaristoalueiden kehittäminen ja erityisolosuhteiden huomioiminen päätöksenteossa. Kuten monilla muillakin saaristoalueilla, laki ei kuitenkaan ole laajasti tunnettu paikallistasolla, eikä sen koeta näkyvän arjen hallinnossa tai osallistumisen kanavissa. Kansalaistutkimusryhmän kanssa käydyissä keskusteluissa ei tunnistettu saaristolakia eikä sen sisältöä.

Indikaattorin keskiarvo 2,5. **Indikaattorin arvo 3.**

Lähde:

Kansalaistutkimusryhmässä ja asukkaiden kanssa käydyt keskustelut sekä kyselystä saadut tulokset.

33. Päivähoito

Moinsalmentien varren alueella ei ole järjestettyä päivähoitoa. Lähimpään päivähoitopaikkaan on matkaa 27–40 km, keskimäärin 30 km (sijaitsee mantereella). Päivähoidossa olevat lapset tulee viedä hoitoon pääsääntöisesti klo 8.00. Jos perheessä on samaan aikaan kouluun lähteviä lapsia, koettiin tämän aiheuttavan ongelmia. Koulua käyvät lapset joutuvat kulkemaan yksin pimeässä tienvarteen, sillä vanhemmat ovat jo matkalla kaupunkiin. Tämän koettiin aiheuttavan haasteita ja turvattomuutta. Päivähoidon henkilöstön osaaminen koettiin hyväksi, mutta pitkä hoitoon kuljetusmatka haastaa perheitä eikä alueella olevien lasten ikäjakauma ole tasainen. Päivähoitotoiminnassa koettiin olevan riittävästi resursseja, mutta erityisesti saaren identiteettiä koskevien toimien koettiin olevan vähäisten jopa puuttuvan kokonaan. Päivähoidon osalta Savonlinnan kaupungista löytyy riittävän monipuolinen tarjonta esim. vuorotyötä tekeville työntekijöille.

Euroopan unionin
osarahoittama

LEADER
SavonLuotsi

Kansalaistutkimusryhmässä käytyjen keskustelujen pohjalta päivähoito sai seuraavan määrittelyn indikaattorin arvioinnin pohjaksi:

	1	2	3	4	
Henkilöstö ja osaaminen			3		
Ikäjakauma		2			
Saatavilla oleva päivähoito		2			
Toiminnan resurssit				4	
Kestävyyttä ja saaren identiteettiä koskevat toimet	1				
Päivähoitoaika				4	
Yhteensä	1	4	3	8	2.7

Indikaattorin arvo 3

Lähde:

Kansalaistutkimusryhmässä ja asukkaiden kanssa käydyt keskustelut sekä kyselystä saadut tulokset.

34. Koulu

Moinsalmentien varren alueella ei ole koulua. Lähimpään kouluun on matkaa 27–40 km, keskimäärin 30 km (sijaitsee mantereella). Alueen lapsia kuljetetaan kahteen eri kouluun Mertalaan ja Talvisaloon. Kansalaistutkimusryhmässä käytiin koulukuljetuksista ja koulujen sekä päivähoidon aukioloaikojen synkronoinnista keskustelua.

Alueella siis liikkuu kahteen eri kouluun kuljettavia koulukyydityksiä useaan eri otteeseen koulupäivän aikana. (Riippuu oppilaiden iästä ja koulupäivän pituudesta.) Asukkaiden näkökulmasta olisi järkevää aloittaa koulut klo 8.00, jotta oppilaat eivät joutuisi odottamaan melkein tuntia koulun ovien avautumista piha-alueella säästä riippumatta. Keskustelussa ilmeni myös, että arkipäivinä koulukyyditykset vaikuttavat liikkuvan kylällä tosi usein. Tähän syynä on eri-ikäisten oppilaiden eripituiset koulupäivät. Tähän toivottiin Savonlinnan kaupungilta selkiyttämistä ja synkronointia.

Euroopan unionin
osarahoittama

LEADER
SavonLuotsi

Kansalaistutkimusryhmässä käytyjen keskustelujen pohjalta päivähoito sai seuraavan määrittelyn:

	1	2	3	4	
Riittävästi henkilöstöä			3		
Toiminnan resurssit		2			
Ikäjakauma				4	
Kesävyyttä ja saaren identiteettiä koskevat toimet	1				
Opiskelun jatkaminen koulun jälkeen			3		
Yhteensä	1	2	6	4	2.6

Indikaattorin arvo 3

Lähde:

Kansalaistutkimusryhmässä ja asukkaiden kanssa kädyt keskustelut sekä kyselystä saadut tulokset.

35. Ikäihmisten palvelut

Alueella ei ole hyvinvointialueen järjestämää vanhustenhoitoa. Saadaksean sitä odotusajat ovat pitkät. Koettiin, että mantereella olevasta henkilöstöstä suurin osa on työssään osaavia ja saatu palvelu laadukasta. Kotisairaanhoidon ja kodinhoitajien vierailevat tarvittaessa alueella. Esiin ei tullut, että lossiyhteys tai jäätiellä liikkuminen vaikuttaisi palvelun saantiin.

Tiedot perustuvat paikallisten asukkaiden ja kansalaistutkimusryhmien keskusteluihin sekä kyselyvastauksiin, joissa kartoitettiin kokemuksia palveluiden saatavuudesta ja laadusta.

Indikaattorin arvo 2.

Lähde:

Kansalaistutkimusryhmässä ja asukkaiden kanssa kädyt keskustelut sekä kyselystä saadut tulokset.

Euroopan unionin
osarahoittama

LEADER
SavonLuotsi

36. Terveyspalvelut

Terveystenhoidon palveluihin pääsee alueelta melko helposti ja hoito on koettu hyväksi. Ajanvaraaminen terveyspalveluihin ja lääkäriin pääsemiseksi koettiin hankalaksi ja takaisinsoitto toimimattomaksi. Takaisinsoittoa joutuu odottamaan ja puhelinta päivystämään, sillä soitto tehdään kerran ja jos asiakasta ei saada kiinni, uutta soittoa ei tehdä. Molemmissa hoitoon päästyä hoito koettiin hyväksi sekä ammattitaitoiseksi.

Hammaslääkäriin pääsy koettiin helpoksi ja palvelu sekä saatu hoito erinomaiseksi. Terveyttä edistävä toiminta koettiin hyväksi. Savonlinnan sairaala edistää terveyttä tarjoamalla erikoispalveluita, kuten fysioterapeuttin suoravastaanottoa ja mielenterveyspalveluita, sekä kehittämällä hoitomalleja, kuten kiire- ja oirevastaanottoja ja omalääkärimallin kokeilua. Lisäksi sairaalassa toimii potilaita ja läheisiä tukeva OLKA-toiminta, joka on sairaalan ja järjestöjen yhteistyötä. Kaikki palvelut löytyvät saman katon alta. Tarvittaessa ennaltaehkäisevää tietoa on helppo löytää

Tiedot perustuvat paikallisten asukkaiden ja kansalaistutkimusryhmien keskusteluihin sekä kyselyvastauksiin, joissa kartoitettiin kokemuksia palveluiden saatavuudesta ja laadusta. Indikaattorin laskennallinen keskiarvo 2.7. **Indikaattorin arvo 3.**

Lähde:

Kansalaistutkimusryhmässä ja asukkaiden kanssa käydyt keskustelut sekä kyselystä saadut tulokset.

37. Kiinteä jäte

Alueelta kerättävän kiinteän jätteen määrää ei pystytty arvioimaan, sillä jätettä kerätään samaan autoon useammasta kohteesta kierron aikana. Kierrätettävä jäte täytyy toimittaa kantakaupungin puolelle, sillä alueella ei ole kierrätyspistettä. Kesäaikaan kausiasukkaiden ja vierailijoiden määrän vuoksi jätemäärä lisääntyy. Alueella on kausiasukkaille tarkoitettua jätteen aluekeräyspisteet.

Keskustelujen ja kyselyn perusteella jätteistä kierrätetään arviolta 50–75 %. Osa jätteistä, erityisesti paperi- ja pahvijäte, poltetaan kiinteistöillä. Tämä ei kuitenkaan kuulu varsinaiseen kierrätykseen, vaikka polttaminen vähentää keräysjätteen määrää.

Kyselyssä jätteiden kierrättämiseen vastasi 48 vastaajaa. Heidän vastausten perusteella metallijätettä kierrätettiin eniten 81 % ja kartonkia vähiten 60 %. Kaikkien muiden lajien kierrättämisen arvot jäivät edellä mainittujen arvojen väliin.

Indikaattorin arvo 3.

Lähde:

Kansalaistutkimusryhmässä ja asukkaiden kanssa käydyt keskustelut sekä kyselystä saadut tulokset.

Euroopan unionin
osarahoittama

SavonLuotsi

Savonlinna

38. Verot ja tuet

Veroista tuli esiin korkea kiinteistöveroprosentti verrattuna lähikuntiin (Savonlinnan kaupunki määrittelee) sekä liian suureksi koettu dieselvero (valtio määrittelee). Kaupunki myöntää tukea yksityistielautoille ja -losseille sekä yksityisteiden kunnostukseen. Syksyllä 2024 Savonlinnan kaupunginhallitus päätti käydyn keskustelun jälkeen poiketa budjetin esityksestä ja perua yksityistieavustuksiin kaavaillut leikkaukset. Tämä edistää saaristoalueiden asuttavuutta, vapaa-ajan asumista, matkailua ja tukee paikallisia toimijoita.

Lossiyhteys saarten ja manneralueiden välillä on saarilla asumisen ja vapaa-ajan vieton sekä saarten maa- ja metsätalouden ja muun elinkeinotoiminnan kannalta välttämättömiä, todetaan Etelä-Savon maakuntaliiton, Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisan, Savonlinnan kaupungin ja Hirvensalmen kunnan kannanotossa. Lossit muodostavat toimivan yhteyden työhön, kouluun sekä mahdollistavat muiden palveluiden saavutettavuuden sekä pelastustoimen ja ensihoidon pääsyn saariin. Ilman toimivaa lautta- ja lossiyhteyttä asumisen ja elinkeinotoiminnan edellytykset saarissa heikkenisivät merkittävästi. Lauttojen yhteenlasketut toimintakulut Etelä-Savossa olivat lähes 1,6 miljoonaa euroa vuonna 2023. Valtion tuki on kattanut kustannuksista 85 prosenttia vuodesta 2023 alkaen, kiitos valtioneuvoston väliaikaisen asetuksen. Väliaikaisessa asetuksessa on säädetty myös lauttapaikkojen vähimmäisavustuksesta, joka on 80 prosenttia hyväksyttävistä todellisista käyttö- ja kunnossapitokustannuksista.

Väliaikaisen asetuksen voimassaolo päättyy vuoden 2025 lopussa ja yksityisteiden lauttapaikkojen tuen enimmäismäärä palautuu 80 prosenttiin asetuksen 1069/2018 mukaisesti. Tuossa asetuksessa ei ole säädetty avustuksen vähimmäismäärää. Tämä huolestuttaa alueen asukkaita, sillä kustannusten noustessa yksityisteiden ylläpitämien lautta/lossien kustannukset saattavat nousta niin suuriksi, että alueen asuttavuus ja uusien asukkaiden saaminen alueelle vaarantuu. Asia huolestuttaa suuresti alueen asukkaita.

Aineisto perustuu alueen asukailta kerättyihin kokemuksiin sekä kansalaistutkimusryhmien ja kyselyjen kautta saatuihin tietoihin palvelujen saatavuudesta ja laadusta.

Indikaattorin laskennallinen keskiarvo 3.5. **Indikaattorin arvo 4.**

Lähteet:

Kansalaistutkimusryhmässä ja asukkaiden kanssa käydyt keskustelut sekä kyselystä saadut tulokset.

[Kannanotto ministeriölle: Yksityistielossien ja -lauttojen rahoitus turvattava - Etelä-Savon Maakuntaliitto](#) 17.10.2025

Euroopan unionin
osarahoittama

LEADER
SavonLuotsi

Hyvinvoivat ihmiset

39. Ikäjakauma

Moinsalmentien varren alueella asukkaiden ikäjakauma on seuraava:

0–15 vuotta	5 %	26 henkilöä
16–64 vuotta	62 %	309 henkilöä
yli 65 vuotta	33 %	166 henkilöä

Kokonaishuoltosuhte eli indikaattorin arvo lasketaan seuraavasti

$$([0-15\text{-vuotiaat} + \text{vähintään } 65\text{-vuotiaat}] / [16-64\text{-vuotiaat}]) \times 100$$

$$(5+33)/62 = 0,61$$

$$0,61 \times 100 = 61$$

Kokonaishuoltosuhteen arvo on 60 -70 välissä

Indikaattorin arvo 3.

Lähde:

Kansalaistutkimusryhmässä ja asukkaiden kanssa käydyt keskustelut sekä kyselystä saadut tulokset.

40. Hyvä terveys

Kyselyyn vastanneista koki terveytensä erinomaiseksi 25 %, hyväksi 60,4 %, kohtalaiseksi 14,6 % ja huonoksi 0 %. Keskustelujen ja kyselyjen perusteella alueen asukkaat kokivat terveytensä hyväksi. Lisäksi keskusteluissa hyötyliikunnan ja ”ulkohuussin” koettiin lisäävän hyvää terveyttä – pakottavat liikkumaan.

Terveystietojen osalta olemme tietoisia, että kaikkia ihmisiä ei tavoitettu tutkimuksen piiriin ja se voi väärentää indikaattoria

Indikaattorin arvo 3.

Euroopan unionin
osarahoittama

SavonLuotsi

Savonlinna

41. Turvallisuus

Turvallisuusindikaattorin (4) laskenta

Osa-indikaattori	Nimi	Arvo
Rikollisuus	Rikosten määrä ja rikosindeksi Suomi 26,3 / 100	4
Konfliktit ja militarisaatio	Global Peace Index 2025 (1,420 / 10. sija)	4
36	Terveystenhoito	3
40	Hyvä terveys / hoidon vaikuttavuus	3
28	Matkailun vaikutus	4
29	Elinkustannukset	3
12	Myrskyt	3
13	Ilmastonmuutos	3

keskiarvo 3,37

Alue koettiin pääosin turvalliseksi. Kyselyyn vastanneista 67 % piti aluetta erittäin turvallisena ja 33 % suurimmaksi osaksi turvallisena. Vaikka kokonaiskuva on myönteinen, turvattomuuden tunnetta lisäävät tietyt tekijät. Hätätilanteissa avun saannin epävarmuus sekä terveys- ja pelastuspalveluiden etäisyys ja rajallinen saatavuus herättävät huolta. Myös ajoittain pätkivät puhelinyhteydet sekä Moinsalmentien huono kunto koetaan turvallisuutta heikentävinä tekijöinä. Kokonaisuudessaan alueen asukkaat kokevat elinympäristönsä turvalliseksi, mutta saavutettavuuteen ja yhteyksiin liittyvät puutteet vaikuttavat osaltaan turvallisuuden kokemukseen.

Indikaattorin arvo 3.

42. Osallisuus

Tämän tutkimuksen yhteydessä osallisuudella tarkoitetaan kausiasukkaiden ja vierailijoiden mahdollisuutta tulla osaksi alueen toimintaa. Eli toimenpiteitä, joilla uudet tulokkaat otetaan osaksi yhteisöä ja lievennetään yksinäisyyttä ja syrjäytymistä. Indikaattoria määriteltäessä otettiin huomioon toiminnassa olevien yhdistysten määrä sekä yleisölle avoimien järjestettyjen ja sosiaalisten tapahtumien määrä.

Moinsalmentien varren alueella toimii seuraavat yhdistykset:

Moinsalmentien alueen kyläyhdistys ry, Moinsalmen Nuorisoseura Kielo ry, Moinsalmen metsästysseura ry, Kaartilan Martat, Moinsalmen Martat, Pitkälän Ponsi ry ja Pellossalon Nuorisoseura ry.

**Euroopan unionin
osarahoittama**

SavonLuotsi

Savonlinna

Avoimia tapahtumia ja tiedotuskanavia kaikilla näillä eri toimijoilla on alueen asukkaille yli viisi kappaletta. Esimerkiksi kesän alussa laivaristeily, kerhotoimintaa, tapahtumia, tansseja, kesäkirkko, kylätiedote, Facebook ryhmiä jne.

Osallisuutta edistämään tai yksinäisyyttä torjumaan ei ole nimetty henkilö, vaikka kaikkien alueen yhdistysten toiminta siihen tähtääkin.

Indikaattorin arvo 3

Lähde:

Kansalaistutkimusryhmässä ja asukkaiden kanssa käydyt keskustelut sekä kyselystä saadut tulokset.

Moinsalmentien alueen Kylätiedote 2025

43. Äänestysaktiivisuus

Viimeisimmissä kunta- ja aluevaaleissa 2025 Savonlinnan kaupungin äänestysaktiivisuus oli 53,5 % Tutkimusalue kuuluu Nätkin äänestysalueeseen ja sen äänestysprosentti oli 45,2 %.

Pelkästään saaristoalueen äänestysaktiivisuutta ei pystytty määrittelemään.

Äänestysaktiivisuus osoittaa, että alueen asukkaat eivät koe voivansa vaikuttaa heille tärkeisiin asioihin edes äänestämällä. Alueelta ei ole yhtään edustajaa Savonlinnan kaupunginvaltuustossa.

Indikaattoria ei määritetty.

Lähde:

Yleisradio (YLE). *Kuntavaalit 2025 – tulospalvelu, Savonlinna*. Saatavilla:

<https://vaalit.yle.fi/kv2025/tulospalvelu/fi/municipalities/740/>

44. Saarikulttuuri

Saarikulttuuri tarkoittaa sitä, miten hyvin saaren asukkaat huolehtivat saaren omasta paikallisesta kulttuurista. Hyviksi asioiksi saarikulttuuria edistävinä tekijöinä koettiin:

- internetistä löytyy alueesta tietoa
- saarikulttuuri on ollut esillä erilaisissa julkaisuissa, kirjoissa ja elokuvissa
- alueella on joitakin kävelyreittejä
- alueelta löytyy luontoon, kulttuuriin ja historiaan liittyviä kohteita

Saarikulttuurin ylläpitämistä heikentävinä tekijöinä koettiin:

- alueella ei ole paikallisoppaita
- alueella ei ole paikallismuseota, joka esittelee saaristokulttuuria
- alueella on vähän tapahtumia, jotka ylläpitävät kulttuuria

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LEADER
SavonLuotsi**

Moinsalmella oli koulu 115 vuotta. Kansakoulu perustettiin 1899 vapaaehtoisten kyläläisten voimin, 10 vuoden jälkeen valtio ja kunta tulivat mukaan kustannuksiin. Koulun toiminta lakkasi 2014. Moinsalmen koulun historiasta on julkaistu kirja 18.7.2015. Kirjan on kirjoittanut Moinsalmelta kotoisin oleva Vesa Turtiainen ja kirjan nimi on Kyläkoulusta maailmankylään Moinsalmen koulu 1899-2014.

Moijilla perustettiin 1906 Savonlinnan Osuuspankki ja kylässä oli oma kauppa. Alueen nuorisoseurantalo Kielo vihittiin käyttöön 18.7.1926. Lisäksi alueella on nuorisoseuran talon Itikkanotko. Eli alueella on pitkä historiallinen tausta, jota tulisi vaalia myös tulevaisuudessa. Sisäsaariston merkitystä ja kulttuuria ei tuoda esiin enää tänä päivänä. Savonlinnan kaupungin toiminnassa esim. opetustoimessa olisi hyvä nostaa saaristokulttuuri osaksi päiväkotien ja koulujen opetusta.

Kansalaistutkimusryhmän keskusteluissa, joista nämä tulokset on kerätty koettiin ettei edes paikallismuseot ota saaristokulttuuria riittävästi esiin. Vaikka Riihisaarella on Savonlinnan museo, jossa pysyväisnäyttely Saimaan sylissä kertoo ihmisen ja kaupungin sekä saimaannorpan tarinan ainutlaatuisen suurjärven rannoilla. Se kertoo elämisen ehdoista keskellä Saimaata, kaikkina vuodenaikoina.

Indikaattorin laskennallinen keskiarvo 2.6. **Indikaattorin arvo 3**

Lähteet:

Kansalaistutkimusryhmässä ja asukkaiden kanssa käydyt keskustelut sekä kyselystä saadut tulokset.

[Moinsalmella oli koulu 115 vuotta – Kansakoulu perustettiin 1899 vapaaehtoisten kyläläisten voimin, 10 vuoden jälkeen valtio ja kunta tulivat mukaan kustannuksiin | Paikalliset | Itä-Savo](#)

45. Väestönkasvu

Moinsalmentien varren alueella väestön määrä on pysynyt vakiona viime vuosina. Aineisto perustuu alueen asukailta kerättyihin kokemuksiin sekä kansalaistutkimusryhmien antamaan kokemustietoon.

Indikaattorin arvo 2.

Lähteet:

Kansalaistutkimusryhmän käymät keskustelut.

Asukkaiden ja yrittäjien kanssa käydyt keskustelut.

Hankkeen toteuttama kysely.

Numbeo (2025). *Crime Index by Country 2025*. Saatavilla:

https://www.numbeo.com/crime/rankings_by_country.jsp

Institute for Economics & Peace (IEP). *Global Peace Index 2025*. Saatavilla:

<https://www.visionofhumanity.org/maps/#/>

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LEADER
SavonLuotsi**

Tutkimusmenetelmät

Tutkimus toteutettiin vaiheittain eri tavoilla. Tavoitteena oli saada mahdollisimman hyvä kokonaiskuva alueesta ja sen asuttavuudesta.

Alueella järjestettiin yhteensä kahdeksan (8) teemallista työpajaa ajalla 25.7.2024 – 21.8.2025 paikassa Pellossalon seuratalo Itikkanotkossa. Seuraavana työpajojen ajankohdat ja osallistujamäärät:

- 25.7.2024, kyläyhdistyksen kesäpäivän yhteydessä, 12 osallistujaa (vakituksia asukkaita 6, kausiasukkaita 6), kesäpäivään osallistui noin 70 henkilöä
- 11.9.2024, 4 osallistujaa (3+1)
- 16.10.2024, 10 osallistujaa (8+2)
- 27.11.2024, 9 osallistujaa (7+2)
- 8.1.2025, 8 osallistujaa (7+1)
- 5.3.2025, 9 osallistujaa (6+1)
- 11.4.2025, 8 osallistujaa (9+0)
- 21.8.2025, 8 osallistujaa (7+1)

Työpajoihin olivat tervetulleita kaikki kiinnostuneet asukkaat, mökkiläiset ja asiantuntijat. Työpajoissa käsiteltiin eri teemoja, kuten paikan identiteetti, luonto, energia, vesi, paikallistalous, palvelut ja hyvinvointi. Työpajojen tarkoituksena oli tuoda esiin alueen erityispiirteitä, vahvuuksia ja kehittämistarpeita.

Työpajojen lisäksi toteutettiin kysely, jolla kerättiin taustatietoa analyysia varten. Kysely oli avoinna 15.4. – 17.8.2025 ja siihen pystyi vastaamaan verkossa, paperilla ja tarvittaessa haastatellen. Vastauksia saatiin yhteensä 151 henkilöltä, joista 55 henkilöä Moinsalmentien varren alueelta. Kysely kohdistettiin vakituksille asukkaille, vapaa-ajan asukkaille sekä vierailijoille ja sen avulla saatiin arvokasta tietoa alueen tilanteesta ja tarpeista.

Lisäksi järjestettiin yksi yhteistapaaminen Nälkälinnanmäellä Savonlinnassa sekä KyläTuumaamon yhteydessä Kerimäen Toroppalassa loppuseminaari. Tapahtumissa esiteltiin hanketta ja kerättiin palautetta. Hanke oli esillä myös kylien kesä tapahtumissa, Savonlinnan torilla, YhES järjestöneuvottelukunnassa, messutapahtumissa jne.

Kerätyn aineiston, työpajojen tuotosten ja keskustelujen pohjalta tehtiin analyysi, jonka avulla tunnistettiin alueen keskeiset kehittämiskohteet.

Euroopan unionin
osarahoittama

LEADER
SavonLuotsi

Projektin toteuttajat ja aikataulu

Työ toteutettiin osana Vesj'kansan asuttavuus -hanketta. Hanketta toteuttivat Savonlinnan Kylät ry:n työntekijöinä hankekoordinaattori Jouni Koskela kokoaikaisena työntekijänä ja hankeavustaja Mervi Lintunen osa-aikaisena työntekijänä (työaika 50 %). Erika Englund (*Finlands öar – Suomen saaret*) on osallistunut raporttien täydentämiseen ja viimeistelyyn työpöytätyönä lokakuussa 2025.

Rahoitus tuli Maaseuturahaston Älykäs kylä -yhteistyöhanke rahoituksena SavonLuotsi Leader ry:n myöntämänä. Rahoituksen myönsi Etelä-Savon ELY -keskus. Lisäksi hanketta rahoitti Savonlinnan kaupunki.

Työtä tehtiin ajalla 1.7.2024 – 31.10.2025

Työssä oli mukana paikallisia toimijoita, asiantuntijoita, asukkaita, kausiasukkaita ja järjestöjä eri vaiheissa.

Lähteet

Tässä osiossa mainitaan lyhyesti tärkeimmät käytetyt lähteet.

Tiedot asutuista saarista ja vapaa-ajan asunnoista perustuvat maa- ja metsätalousministeriön sekä Tilastokeskuksen julkaisuihin ja muihin virallisiin aineistoihin.

Auri, E. (2019). *Ilman kiinteää tieyhteyttä – elämää ja yrittämistä saarissa*. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 2019:40.

https://mmm.fi/documents/1410837/1948019/Ilman_kiinteaa...TEM_julkaisu.pdf

Etelä-Savon maakuntaliitto. (n.d.). *Kulttuuriympäristöselvitys – Etelä-Savo*.

<https://www.yumpu.com/fi/document/read/16295108/kulttuuriymparistoselvitys-etela-savo>

Etuovi.com. (2025, lokakuu). *Omakotitalo 5 h + k + ph, Hakomäentie 23, Moinsalmi, Savonlinna*. Kohdenumero 21785458. <https://www.etuovi.com/kohde/21785458>

ile:///C:/Users/PC/Downloads/Toimintakertomus%202024.pdf

Ilmatieteen laitos. (n.d.). *Ilmatieteen laitos – virallinen sivusto*.

<https://www.ilmatieteenlaitos.fi>

<https://www.ilmatieteenlaitos.fi/havaintojen-lataus>

Institute for Economics & Peace (IEP). *Global Peace Index 2025*. Saatavilla:

<https://www.visionofhumanity.org/maps/#/>

Kansalaisen karttapaikasta: <https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/?lang=fi>

Laiturilla-hanke. (2022). *Aloituskyselyraportti*. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-858-4>

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LEADER
SavonLuotsi**

Metsähallitus. (2012). *Pihlajaveden Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma 2012–2020*. <https://julkaisut.metsa.fi/wp-content/uploads/sites/2/2017/08/c150.pdf>

Moinsalmen osayleiskaava 2004 (Savonlinnan kaupunki). *Kaavamerkinnot ja määräykset* [211:0†740YK0005.pdf; 211:2†740YK0005.pdf; 211:11†740YK0005.pdf].

MOINSALMEN OSAYLEISKAAVA (KAARTILA-MOINSALMI-KOSOLA). *Teknisen viraston arkkitehtiosasto/yleiskaavoitus 1996*. Hyväksytty kaupunginvaltuustossa 17.6.1996, vahvistettu ympäristöministeriössä 18.6.2004.

Moinsalmen koulun konstit: kynttilät, päivänvalo ja puuhella | Yle

Moinsalmella oli koulu 115 vuotta – Kansakoulu perustettiin 1899 vapaaehtoisten kyläläisten voimin, 10 vuoden jälkeen valtio ja kunta tulivat mukaan kustannuksiin | *Paikalliset* | *Itä-Savo*

Moinsalmentien alueen *Kylätiedote 2025*

MökkiBarometri. (2025). *Vapaa-ajan asumisen ja saaristoalueiden olosuhteet Suomessa 2025*. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja.

Motiva. (n.d.). *Vedenkulutus*.

https://www.motiva.fi/koti_ja_asuminen/energiatehokas_arki/vedenkulutus

Numbeo. (2025). *Crime Index by Country 2025*. Saatavilla:

https://www.numbeo.com/crime/rankings_by_country.jsp

Oikotie. (2025, lokakuu). *Vapaa-ajan tontti 7 000 m², Ritosaarentie, 57230 Savonlinna (Ritosaari)*. Kohdenumero 16893375. <https://asunnot.oikotie.fi/myytavat-tontit/savonlinna/16893375>

Ritosaaren tiekunta. (n.d.). *Ritosaaren tiekunta*. <https://www.tiekunta.fi/ritosaari>

Savonlinnan kaupunki. (2021). *Vesihuollon kehittämissuunnitelma*.

<https://www.savonlinna.fi/wp-content/uploads/2021/04/2769->

[Vesihuollon_kehittämissuunnitelma_vesihuolto.pdf](https://www.savonlinna.fi/wp-content/uploads/2021/04/2769-Vesihuollon_kehittämissuunnitelma_vesihuolto.pdf)

<https://julkaisut.metsa.fi/wp-content/uploads/sites/2/2017/08/c150.pdf>

<https://pub.epsilon.slu.se/37052/1/lofgren-s-et-al-20250506b.pdf>

https://vesi.fi/aineistopankki/wp-content/uploads/2022/03/Kaivovesikysymyksiä_2022.pdf

https://visitsavonlinna.fi/wp-content/uploads/sites/2/2021/02/Laiturilla-tietoisku-talousjätevesistä-10.2.2021_Hanne_Turunen.pdf

[https://www.metsa.fi/wp-](https://www.metsa.fi/wp-content/uploads/2020/02/Jarveen_purkautuvan_pohjaveden_laadun_vaikutus_Puruveteen-1.pdf)

[content/uploads/2020/02/Jarveen_purkautuvan_pohjaveden_laadun_vaikutus_Puruveteen-1.pdf](https://www.metsa.fi/wp-content/uploads/2020/02/Jarveen_purkautuvan_pohjaveden_laadun_vaikutus_Puruveteen-1.pdf)

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LEADER
SavonLuotsi**

<https://www.savonlinna.fi/asukas/asuminen-ja-ymparisto/ymparistonsuojelu/lupa-ja-ilmoitusasiat/haja-asutuksen-jatevedet/>

Veneilysaimaa.com. (2024). *Kongonsaari ja satamat.*

<https://veneilysaimaa.com/satama/kongon-laguuni/>

Visitsavonlinna: <https://www.facebook.com/visitsavonlinna/posts/savonlinnan-seutu-on-t%C3%A4ynn%C3%A4-mielenkiintoisia-saaria-yksi-mielenkiintoisimmista-o/3385653001521602>

Väylävirasto. (n.d.). *Tietilastot.* <https://vayla.fi/tietilastot>

Yleisradio (YLE). *Kuntavaalit 2025 – tulospalvelu, Savonlinna.* Saatavilla:

<https://vaalit.yle.fi/kv2025/tulospalvelu/fi/municipalities/740/>

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LEADER
SavonLuotsi**

Savonlinna

